

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

**VÝVOJ MĚSTA ZNOJMA V MODERNÍCH DĚJINÁCH:
HISTORICKO-GEOGRAFICKÝ PŘÍSTUP**

Diplomová práce

Bc. Martina TAUŠOVÁ

Studijní program B1301

Studijní obor Geografie – Historie

Prezenční studium

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.

Olomouc 2012

Tímto prohlašuji, že jsem zadanou diplomovou práci vypracovala samostatně pod vedením Mgr. Pavla Klapky, Ph.D. a uvedla v seznamu veškerou použitou literaturu a zdroje.

V Tasovicích, dne 1.1.2013

Podpis.....

Bc. Martina Taušová

Děkuji Mgr. Pavlu Klapkovi, Ph.D. za čas, konzultace a cenné rady či připomínky, které mi v průběhu vypracování této práce poskytl.

Dále bych chtěla poděkovat zaměstnancům Státního okresního archivu Znojmo za pomoc při hledání pramenů k tématu diplomové práce.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině za podporu, kterou mi věnovali při studiu.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Martina TAUŠOVÁ**
Osobní číslo: **R10992**
Studijní program: **N1301 Geografie**
Studijní obory: **Učitelství geografie pro střední školy**
Historie
Název tématu: **Vývoj města Znojma v moderních dějinách:
historicko-geografický přístup**
Zadávací katedra: **Katedra geografie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce bude zhodnotit vývoj vybraných geografických aspektů města Znojma (v současném administrativním vymezení). Tyto aspekty autorka sama zadefinuje. Práce se zaměří na období od 40. let 19. století do současnosti. Předmětem výzkumu bude urbanistický vývoj města v historických souvislostech (z hlediska strukturního i funkčního) a také demografický vývoj města. Jednotky vnitřního členění zkoumaného území provede autorka sama.

Rozsah grafických prací: Podle potřeb zadání
Rozsah pracovní zprávy: 20 000 - 24 000 slov
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- Baker, A. R. H. (2003): *Geography and History: bridging the divide* (Cambridge Studies in Historical Geography. Cambridge University Press, Cambridge.
- Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M. (1995): *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960. Sv. XIV.* Vydavatelství UP v Olomouci, Olomouc.
- Bičík, I., Jeleček, L., Štěpánek, V. (2001): *Land-use changes and their social driving forces in Czechia in the 19th and 20th centuries.* Land Use Policy 18 (1), s. 65-73.
- Butlin, R. A. (1993): *Historical Geography: through the gates of space and time.* Arnold, London.
- Butlin, R. A., Dodgshon, R. A. eds. (1999): *An Historical Geography of Europe.* Oxford University Press, Oxford.
- Horská, P., Maur, E., Musil, J. (2002). *Zrod velkoměsta. Paseka, Praha, Litomyšl.*
- Lipský, Z. (2000): *Sledování změn v kulturní krajině. Lesnická práce, Kostelec nad Černými Lesy.*
- Purš, J. (1960): *Průmyslová revoluce v českých zemích.* SNTL, Praha.
- Semotanová, E. (2002): *Historická geografie českých zemí.* Historický ústav, Praha.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Pavel Klapka, Ph.D.**
Katedra geografie

Datum zadání diplomové práce: **30. listopadu 2010**

Termín odevzdání diplomové práce: **10. dubna 2012**

Prof. RNDr. Juraj Ševčík, Ph.D.
děkan

L.S.

Doc. RNDr. Zdeněk Szczyrba, Ph.D.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 30. listopadu 2010

OBSAH:

ABSTRAKT.....	8
1 ÚVOD.....	9
2 CÍLE PRÁCE.....	10
3 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA.....	10
3.1 Historická geografie.....	11
3.1.1 Vymezení oboru.....	11
3.1.2 Historická geografie v českých zemích.....	12
3.1.3 Prameny a metody historické geografie.....	12
3.2 Urbanizace.....	14
3.2.1 Pojem urbanizace.....	14
3.2.2 Dějiny urbanizace v českých zemích a počty obyvatel.....	15
3.3 Kulturní krajina a její vývoj.....	17
3.3.1 Teoretická východiska změn v krajině.....	17
3.3.2 Historický vývoj české kulturní krajiny.....	18
3.3.3 Podklady pro sledování vývoje krajiny.....	21
4 ZNOJEMSKO.....	24
4.1 Charakteristika Znojemska.....	24
4.2 Historie města Znojma.....	26
4.3 Reliéf Znojemska.....	28
4.4 Administrativní vymezení okresu Znojmo.....	30
5 ANALÝZA VÝVOJE VYUŽITÍ ÚZEMÍ.....	33
5.1 Urbanistický vývoj města Znojma v 19. století.....	33
5.2 Urbanistický vývoj města Znojma od roku 1918 do současnosti.....	37
5.3 Vývoj v politickém okrese Znojmo.....	39
5.4 Změny v soudním okrese Znojmo.....	44
5.5 Změny ve využití půdy ve vymezeném území.....	48
5.5.1 Zastavěné plochy.....	48
5.5.2 Zemědělská půda.....	51
5.5.3 Lesní plochy.....	55
5.5.4 Vodní plochy.....	58
5.6. Souhrnné změny ve sledovaných kategoriích.....	61
6 ZÁVĚR.....	66
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	68

8 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	71
9 SEZNAM GRAFŮ.....	72
10 SEZNAM TABULEK.....	74
11 SEZNAM OBRÁZKŮ.....	75
12 SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ABSTRAKT

Tato diplomová práce se zaměřuje na proměny využití ploch historického města Znojma v období od roku 1840 do současnosti. První část práce se věnuje problematice historické geografie, urbanizaci a také kulturní krajině. Druhá je zaměřena na samotné město Znojmo, jeho historii, reliéf města a také administrativní rozdělení města. Třetí část této práce je zaměřena na analýzu změn ve vývoji krajiny města Znojma ve třech zkoumaných časových horizontech, během kterých byl zachycen na základě historických podkladů, map a literatury stav využití ploch a je zde také zkoumán demografický vývoj města.

Klíčová slova: historická geografie, Znojmo, využití území, urbanizace.

ABSTRACT

This thesis is specialized in changes of land use in the historical town Znojmo from 1840 up to the present. First part of this thesis is focused on problems of the historical geography, urbanization and also cultural landscape. Second part is concentrated on the town Znojmo itself, on its history, relief and administrative division of this town. Third part is focused on analysis of changes in culture's process of the town Znojmo. Changes were examined in three terms. Situation of areas' utilization and demographic process of the town in these terms are noticed according to the historical bases, the maps and the literature.

Key words: historical geography, Znojmo, land use and urbanization

1 ÚVOD

Krajina okresu Znojmo, tak jak ji známe nyní, vznikala složitými procesy. Již od pradávna byla přetvářena člověkem a tak každá zdejší generace zanechala na současné krajině svoji stopu.

Tato práce je zaměřena na období let 1840 do současnosti, a právě toto období zanechalo na dnešní podobě města Znojmo jistě také výraznou stopu. Od druhé poloviny 19. století se začala plně projevovat industrializace, urbanizace, rozvoj železniční i silniční dopravy, rozvoj průmyslové výroby i zemědělství a právě tyto aspekty se nutně musely projevit na okolí města Znojmo i na městě samém.

Na základě historické literatury, odborných pramenů, map, leteckých snímků apod. můžeme sledovat vývoj jak samotného města Znojmo, které se rozrůstalo mimo svoji historickou část, tak i krajinu Znojemska. Můžeme sledovat vývoj v počtu obyvatelstva, několikrát ovlivněného politickou situací, odsunem obyvatel i jejich následovného přistěhování zpět do města z jiných koutů země.

Město Znojmo je moderní město, ležící na obrovském kulturně – historickém odkazu. Z města obehnaného ze všech stran středověkými hradbami se vyvinulo až do dnešní moderní podoby.

Než se začnu zabývat těmito proměnami je nutno vymezit metodiku a cíle této diplomové práce.

2 CÍLE PRÁCE

Hlavním cílem této diplomové práce bude zhodnotit nejvýznamnější proměny krajiny ve městě Znojmo. Práce bude zkoumat období od roku 1840 do současnosti. Na základě historických pramenů a starých map bude prováděno zhodnocení změn ve využití ploch, také bude prováděn výzkum urbanistického vývoje města a v neposlední řadě bude zjišťován demografický vývoj města v historických souvislostech, které zasáhly město Znojmo.

Úvodní část práce bude věnovaná oboru historické geografie, jejím pramenům a metodám, se kterými historická geografie pracuje. V této první části bude také vysvětlen pojem urbanizace a v neposlední řadě zde bude rozebírána kulturní krajina, historický vývoj krajiny a bude zde popsáno, jaké podklady složí pro sledování vývoje krajiny.

Druhá část práce bude postihovat okres Znojmo a město Znojmo samotné. Budu se zde zabývat charakteristikou Znojemska, jeho reliéfem, a v neposlední řadě i historií města Znojmo a administrativní vymezení okresu Znojmo.

Třetí část bude věnována samotné analýze vývoje využití krajiny města Znojma a okresu Znojmo v historických souvislostech.

Krajinné změny budou interpretovány formou tabulek a grafů.

3 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA

3.1 Historická geografie

3.1.1 Vymezení oboru

Jedná se o disciplínu na rozhraní geografie a historie a její úloha není jasně definována. Záleží na úhlu pohledu – historický či geografický.

Podle Jelečka (1996) je vědní disciplínou, hraničící na pomezí geografie a historie, která zkoumá území v určitém minulém období či v dlouhodobém vývoji s cílem najít a objasnit kořeny současnosti.

Historická geografie je samostatná mezioborová hraniční disciplína, která se dotýká Země i člověka, spojuje prostor s časem a přírodní vědy se společenskými. Hledá poučení a nové směry, jak žít s přírodou v symbióze, přijatelné pro Zemi i lidskou společnost. Studuje stav, vývoj a proměny geografického prostředí v minulosti, příčiny, které tyto proměny způsobily, jejich následky a příslušné zákonitosti. Rekonstruuje dnes již zaniklou krajinu z hlediska vzájemného vztahu člověka a přírody, kladného i záporného. Nahází se na pomezí společenských a přírodních věd, především historiografie a geografie. Pokouší se objasnit historické kořeny současného stavu a charakteru krajiny a stanovit vývoj systému vzájemných vztahů člověka a krajiny i krajinných regionů všech velikostních úrovní navzájem. K dalším souvisejícím oborům patří zejména archeologie, zvláště historická archeologie, hospodářské dějiny a dějiny osídlení, dějiny práva, dějiny správy, historická demografie, architektura, urbanismus, klimatologie a další. Vzhledem k místu těchto disciplín v systému věd lze o historické geografii hovořit také jako o vědě transdisciplinární.

Název oboru – historická geografie – a samozřejmě studium jeho vývoje svědčí o tom, že se tato disciplína ve svých počátcích formovala spíše na půdě geografie než historiografie (Semotanová, 2002).

3.1.2 Historická geografie v českých zemích

O počátcích historické geografie v Českých zemích můžeme hovořit od 2. poloviny 19. století, kdy se začali čeští vědci touto tematikou zabývat. Historiografie i geografie se sblížily při topografických, historicko-vlastivědných i historicko-kartografických pracích, spjatých se jmény František Palacký, August Sedláček, a další.

Jako samostatná disciplína se začala výrazněji projevovat teprve v prvních desetiletích 20. století. Svojí orientaci věnovala především na dějiny osídlení, regionální historickou geografii a historickou vlastivědu.

Se vznikem Československé republiky se výzkum historické geografie soustředil do dvou center pražského, reprezentovaného Josefem Vítězslavem Šimákem a brněnského v čele s Bohuslavem Horákem.

V polovině 20. století nadále pokračoval rozvoj historické geografie na dalších univerzitách, tedy mimo pražské a brněnské.

Podle Chromého (2001) existují v České republice dvě skupiny pracovišť, zabývajících se historickou geografii:

1. oblast historických věd, do kterého Chromý zařazuje pracoviště Historického ústavu akademie věd ČR s jeho nejvýznamnější představitelkou Evou Semotanovou.
2. oblast geografických věd, kam patří podle Chromého např. pracoviště Katedry geografie přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

3.1.3 Prameny a metody historické geografie

Historická geografie využívá obsáhlý a typologicky rozmanitý soubor pramenů, zejména historických, ale i pramenů dalších souvisejících disciplín.

K pramenům patří zejména historické prameny písemné, kartografické, obrazové a hmotné. Níže stručně popíši jednotlivé historické prameny, které využívá historická geografie.

1. historické prameny písemné jsou např. některé úřední materiály, díla statistická, vyprávěcí prameny aj.
Mezi úřední materiály můžeme zařadit zejména listiny a listy, urbáře světské i

církevní vrchnosti, desky zemské i dvorské apod.

V polovině 17. století, když vznikla berní rula, se k historicko-geografickým písemným pramenům zařadily i katastry.

Berní rula, jako první český katastr poskytuje údaje o sídelní topografii Českých zemí po třicetileté válce. Poté následovaly katastry: tereziánský, josefský a stabilní. V josefském katastru se poprvé objevila mapová dokumentace a ve stabilním katastru poté v nesrovnatelně vyšší kvalitě.

Katastry jsou nedocenené prameny pro práci historicko-geografickou, např. pro otázky hospodářské, vývoj dopravní sítě, dějiny urbanizace apod. Jejich vypovídací hodnota vzrůstá od druhé poloviny 18. století, díky systematicky tříděným údajům.

K nejvýznamnějším z nich patří tereziánský katastr a vojensko-zeměpisné popisy josefského mapování (Semotanová, 2002).

2. historické prameny kartografické patří v historické geografii k nejvyužívanějším. Jejich vznik a vývoj (historie map, plánů, atlasů, glóbulů...) je hlavním předmětem dějin kartografie.

Za mapové prameny kartografické jsou považovány především staré mapy a také plány, zejména z 15. - 19. století, v posledním období také z 20. století, protože mapa se mění v historický pramen, jestliže její obsah přestane odpovídat realitě.

Mezi nejvýznamnější kartografické prameny našeho území patří:

- a) Müllerova mapa Čech, 1 : 132 000 z roku 1720 a Moravy 1 : 180 000 z roku 1716
- b) Wielandovy mapy Slezska z roku 1752, tyto mapy jsou různých měřítek od 1 : 93 000 do 1 : 870 000
- c) soubory rukopisných map pro větší územní celky od 18. století
- d) první vojenské mapování z 60. a 80. let 18. století aj.

3. historické prameny obrazové

Sem patří zejména veduty, pohledy na hrady, zámky a parky, vyobrazení městských částí, zákoutí nebo budov a také dobové fotografie.

Nejstarší pohledy na města českých zemí zachytili ve svých pracích zejména Hartman Schedel, Frans Hogenberg a Georg Braun.

4. historické prameny hmotné

Mezi historické hmotné prameny patří zejména archeologické nálezy, dosud existující stavby i jejich relikty, které slouží jako doklady osídlení a hospodářské činnosti člověka v krajině (Semotanová, 2002).

V historické geografii lze využívat různé metody a přístupy. Podle Zwettlera „Historicko-geografické metody mají svou specifiku ve srovnání s vlastními historickými metodami a postupy. Zatímco historie se věnuje studiu jevů a procesů v určitých historických časových obdobích, pak historicko-geografické metody směřují k pochopení minulosti sociálně ekonomického prostoru a jeho vztahů, historických územních celků a areálové diferenciaci historického prostoru“ (Semotanová, 2002, s. 63)

Mezi metody historické geografie patří především tyto: historické, geografické a kartografické metody a také metody souvisejících hraničních oborů, jako je např. pedologie, hydrologie, ekologie, geologie, aj.

3.2 Urbanizace

3.2.1 Pojem urbanizace

Pojem urbanizace je poměrně nový, v literatuře se poprvé objevuje od třicátých let 20. století. V době prvního užívání, byl definován nejčastěji jako koncentrace obyvatelstva do městských sídel.

„Někdy se urbanizace definovala specifitěji: jako pohyb lidí z malých zemědělských obcí do obcí jiných, obvykle větších, jejichž hospodářskou základnou je výroba, obchod, správa nebo podobné činnosti“ (Musil, 2002, str. 9).

Od šedesátých let 20.století se začala rozlišovat urbanizace ekonomická, demografická, prostorová a sociální.

Urbanizací ekonomickou se rozumělo zvětšování počtu osob pracujících mimo zemědělství, tj. ve službách a v průmyslu.

Demografická urbanizace byla chápána, jako proces stěhování

obyvatelstva z venkova do měst.

Za prostorovou urbanizaci se považovala změna hmotného a prostorového uspořádání sídel, např. vznik a rozvoj hromadné veřejné dopravy apod.

Sociální urbanizace byla interpretována jako proces, ve kterém si jednotlivci i skupiny osvojují městský způsob života (Horská, Maur, Musil, 2002).

3.2.2 Dějiny urbanizace v českých zemích a počty obyvatel

V českých zemích se pojem urbanizace začal objevovat od sedmdesátých let 20.století, kdy šlo spíše jen o odezvu na zájem sociologů, architektů, urbanistů a demografů o urbanistickou teorii, více než o podnět vycházející z badatelských potřeb historiků. Ti se až dosud spoléhali na mínění významného českého demografa Antonína Boháče, pro něhož byla urbanizace z přelomu 19. a 20. století výsledkem proměny vztahů mezi průmyslem a zemědělstvím. Boháč se domníval, že hospodářské svobody v 19. století odstranily obrovský rozdíl mezi venkovem a městem, tím však vznikly demografům a geografům problémy, jak rozlišovat město od vesnice. Boháč si proto zvolil historické dělítko, administrativní rozdělení na města, městyse a vesnice.

Tab. 1: Vzrůst městského a venkovského obyvatelstva na 1 000 obyvatel průměrně ročně, podle Boháče.

DESETILETÍ	ČECHY		MORAVA A SLEZSKO		CELÉ ÚZEMÍ ČSR	
	město	venkov	město	venkov	město	venkov
1870-80	13,4	4	9,6	4,9	12,6	2,9
1881-90	11,8 0	0,7	10,3	3	10,5	2,9
1891-1900	15,9	2,1	13,9	3,6	15,2	4,1
1901-10	11,6	3,2	12	4,9	11,6	4
1911-20	-0,5	-3,4	3	-0,1	2,3	-1,3
1921-30	11,7	8,1	9,8	4,1	12,7	4,9
Celé období	10,8	1,4	9,8	3,4	10,8	2,9

Zdroj: (Zrod velkoměsta, 2002)

Kolem roku 1830 žilo v českých zemích okolo 300 000 obyvatel ve více než 30ti městech.

Tab. 2: Největší města českých zemí v příslušném roce (počet obyvatel v tisících)

1830	1910	1930
Praha 102	Praha 668	Praha 949
Brno 36	Brno 217	Brno 284
Jihlava 15	Ostrava 187	Ostrava 220
Opava 14	Plzeň 111	Plzeň 133
Olomouc 12	Liberec 92	Liberec 98
Liberec 11	Ústí nad Labem 75	Ústí nad Labem 88
Cheb 10	Olomouc 63	Olomouc 81
Kutná Hora 10	České Budějovice 56	Karlovy Vary 64
Plzeň 8	Karlovy Vary 54	České Budějovice 61
České Budějovice 8	Teplice 51	Děčín 57
Prostějov 8	Děčín 49	Teplice 56
Třebíč 6	Most 48	Most 56
Kolín 6	Opava 47	Opava 54
Mladá Boleslav 5	Jablonec nad Nisou 43	Kladno 51
Česká Lípa 5	Prostějov 37	Jablonec nad Nisou 50
Znojmo 5	Hradec Králové 36	Hradec Králové 50

Zdroj: (Zrod velkoměsta, 2002)

Z výše uvedené tabulky vyplývá, že v roce 1830 žilo ve Znojmě 5 tisíc obyvatel, což město zařadilo na šestnácté místo, stejný počet obyvatel měla v té době také Mladá Boleslav a Česká Lípa. V roce 1910 se město Znojmo do výše uvedené tabulky mezi šestnáct nejlidnatějších měst té doby vůbec nedostalo. Ve městě Znojmo žilo v té době 18 825 obyvatel. Taktéž v roce 1930 se Znojmo do tabulky šestnácti největších měst nedostalo, se svými 25 855 obyvatelů zůstalo zhruba o 25 tisíc obyvatel za Hradcem Králové s 50 tisíci obyvatel.

Podle zprávy A.Boháče o populačním vývoji v českých zemích do roku 1930 byla urbanizace nejintenzivnější v letech 1869 až 1930, a to především v

Čechách, kde se počet městského obyvatelstva za šedesát let zdvojnásobil, oproti venkovskému obyvatelstvu, které vzrostlo asi jen o jednu desetinu. V roce 1930 žilo ve městech v Čechách 48,5 % , na Moravě a ve Slezsku 46,3 % , na Slovensku 26,1 % a na Podkarpatské Rusi 23,7 % obyvatelstva (Horská, 2002).

3.3 Kulturní krajina a její vývoj

3.3.1 Teoretická východiska změn v krajině

Krajina, jako otevřený systém je výsledkem působení řady přírodních a antropogenních činitelů. Přírodní krajina se vyvíjela výhradně pod vlivem přírodních činitelů. Při sledování historických změn v krajině v časových horizontech desítek až stovek roků tak vlastně sledujeme změny způsobené téměř výhradně lidskou činností.

Změny krajiny jsou již od počátku 20. století častým tématem ekologických studií. Sledování změn v krajině v čase je založeno na sledování změn jednotlivých krajinných složek – jejich plošného zastoupení, dynamiky, prostorové konfigurace.

Změny ve využívání kulturní krajiny tedy mění základní vlastnosti a charakteristiky krajiny: krajinnou strukturu, biodiverzitu, ekologickou stabilitu, typ krajiny a krajinný ráz apod.

Celkové změny v krajině, zejména ve způsobu využívání krajiny se nejvýhodněji monitorují pomocí časové řady leteckých snímků, které nejlépe zobrazují narušení, plošné devastace, změny krajinné struktury, a další parametry krajinné struktury. (Lipský, 2000).

3.3.2 Historický vývoj české kulturní krajiny

V této části stručně popíšete vývoj české kulturní krajiny od neolitické revoluce až po současnost.

1. Neolitická doba (6 000 až 7 000 př.n.l.)

V tomto období bylo osídlení značně řídké. Existoval zde systém stěhovavého zemědělství – jedna osada obdělávala ročně plochu okolo 30 ha.

System hospodaření byl přílohový a půda občiny se dělila na pole a příloh, což je půda, která leží ladem více než 2 roky.

2. Pozdní doba bronzová (2 700 až 3 000 př.n.l.)

V tomto období došlo k velkému rozšíření ploch obdělávané půdy. Odlesňování se projevilo na svazích intenzivní vodní erozí, odnosem půdy, vznikem strží, hromaděním splachů v úpadech a povodňových hlín v údolních nivách.

3. Období stěhování národů

V tomto období byl patrný dočasný ústup osídlení v první polovině 1. tisíciletí, který znamenal dočasnou invazi lesů na dříve odlesněném a zemědělsky využívaném území. V období 6. století nastala slovanská kolonizace a rozšířily se zemědělsky odlesněné plochy. Na Moravě byla osídlena údolní niva řeky Dyje a Morava.

4. Středověká kolonizace (12. až 13. století)

Středověká kolonizace zasáhla velmi významně do oblastí vnitrozemských i pohraničních vrchovin, které byly do té doby osídleny velmi řídko a byly kryté hustým lesem.

Rychlý a dynamický růst počtu obyvatel a rozmach státu si vynutil změnu celého systému hospodaření – byl zaveden trojpolní systém, hlubší orba

pluhem a také nastala změna v tvaru pozemku na dlouhé protáhlé pásy, které se táhly od statku k hranicím katastru.

5. Období 14. století

V této době se vytvořil ekologicky nepříznivý poměr lesů a orné půdy a v některých oblastech jako byla Dražanská vrchovina, Jihlavsko, Černokostelecko bylo dosaženo vůbec nejnižší historické výměry lesa. V průměru ale zemědělská půda zaujímala mnohem menší výměru než dnes – pouze okolo 30 %. Rozorávání svažitéch ploch a rozvodních oblastí mělo za následek velký rozmach plošné i stržové půdní eroze.

Stehlík (1981) pokládá za katastrofální příčinu půdní eroze rychlou změnu krajinné struktury (odlesnění), zatímco Bork (1988) vidí vedle antropického vlivu jako rozhodující příčinu zhoršení klimatických podmínek. (Lipský, 2000, s. 8).

6. 15. století až 17. století

V tomto období se plocha zemědělské půdy o něco zmenšila ve prospěch lesních ploch.

Období od 2. poloviny 15. století do počátku 17. století bylo charakteristické rozšiřováním zemědělské půdy. V tomto období hojně vznikla také řada rybníků – např. oblast Třeboně, Českých Budějovic, aj.

7. Období třicetileté války

V tomto období došlo na našem území ke zhoršení klimatických podmínek v důsledku nástupu tzv. malé doby ledové. Tato doba zaznamenala opět zásadní zvrát v dosavadním vývoji osídlení a hospodářského využívání krajiny. Většina krajiny zůstala během 30leté války hospodářsky nevyužita. Na opuštěných plochách docházelo ke spontánnímu vývoji směrem k lesním společenstvům přírodního charakteru. Mnohé plochy, které byly ve středověku obdělávané, tak od 30leté války až do dnešní doby pokrývá les.

8. Období 19. století

V této době se ve struktuře a vývoji kulturní zemědělské krajiny dynamicky odrazily zásadní systémové změny v zemědělství. V zemědělské výrobě zcela převládl střídavý systém hospodaření. Obnova úrodnosti půdy byla místo úhoru prováděna pomocí hnojení. Zatímco na počátku 19. století tvořil úhor 28 % orné půdy, do konce století prakticky vymizel.

9. 20. století až současnost

Plocha orné půdy se ve 20. století začala pomalu snižovat, byly obnoveny některé rybníky, významně se zvýšila plocha sadů a zahrad.

Od 50. let do současnosti prodělala struktura krajiny zcela zásadní, hluboké a dramatické změny. Jejich příčinou byly převratné změny v oblasti politické a ekonomické, také změna vlastnických poměrů a v neposlední řadě také přechod od malovýrobních technologií soukromého zemědělství k socialistické velkovýrobě.

První etapa těchto změn probíhala v 50. a 60. letech dvacátého století v období socialistické kolektivizace, tedy v době rozorávání mezí a slučování pozemků.

Druhá etapa probíhala v souvislosti s další koncentrací zemědělské velkovýroby v 70. letech dvacátého století, kdy byla prováděna nová blokace zemědělských pozemků a také zvyšování výměry bloků orné půdy.

Výsledkem těchto dvou zmíněných etap byl především úbytek trvalých travních porostů, odvodnění a rozorání mnoha luk v údolních nivách a v neposlední řadě likvidace většiny stabilizačních prvků v zemědělské krajině.

Trvale klesá i výměra zemědělské půdy jako celku, naopak se zvýšil podíl zahrad a sadů. Z ostatních kategorií se zvýšila výměra lesa, zastavěných a ostatních ploch včetně vodních nádrží. (Lipský, 2000).

3.3.3 Podklady pro sledování vývoje krajiny

Změny, které nastaly po roce 1989 vedly v 90. letech dvacátého století ke zvýšenému zájmu o využívání starých katastrálních map, archivních leteckých snímků a jiných historických podkladů, které zachycují stav využívání naší krajiny v nedávné historii.

Tyto historické materiály nám dávají cenný a nenahraditelný zdroj informací pro pochopení současného stavu krajiny a pro plánování jakýchkoliv změn ve využívání krajiny. Bez studia těchto historických materiálů se v současné době neobejde žádný projektant územního plánu, pozemkových úprav, územních systémů ekologické stability aj.

Historické materiály nám poskytují nezastupitelné vstupní informace pro systematické sledování dosavadního vývoje kulturní krajiny, především jde o:

- délku a trvalost osídlení
- dynamiku, plynulost a případné narušování ekonomického a ekologického vývoje
- vývoj klíčových interakcí mezi přírodními a antropickými činiteli
- vývoj a změnu krajinné struktury atd.

Historické podklady využívané pro sledování a hodnocení vývoje krajiny můžeme dělit podle jejich povahy na:

a) písemné, sem patří různé popisy, statistická data apod.

Snahy o evidenci pozemků byly motivovány zájmem panovníka a státu zdanit půdu, popř. další nemovitý majetek. Od poloviny 17. století proto začaly vznikat postupně 4 zemské pozemkové katastry:

1. berní rula (1653 - 1656), která představuje první soupis pozemků a statků podřízených dani v Čechách. Berní rula ovšem zahrnuje pouze pozemky poddanské (rustikální), pozemky patřící vrchnosti (dominikál), byly totiž od daně osvobozeny. Berní rula obsahuje soupis a popis všech měst poddanských, městeček, vesnic, měst horních, královských, věnných, samot, hutí, mlýnů...Je zpracována po krajích podle tehdejšího správního členění. Lze z ní vyčíst, jaký

byl stav osídlení, prosperita hospodářů i využití krajina na začátku 17. století, také lze z berní ruly vyčíst, jakou zkázu způsobila třicetiletá válka, kde došlo k obnově osídlení a hospodářství, kde k trvalému úpadku apod.

2. tereziánský katastr (1713 – 1757), v roce 1706 byla nově uvalena daň i na dominikální pozemky a proto bylo potřeba pořídit nový soupis půdy. Základní práce byly ukončeny až v roce 1748, v dalších letech pak byly ještě provedeny nějaké změny.

Tereziánský katastr není založen na terénním mapování, ale na seznamu pozemků a jiných podkladů pro vyměření daně. Obsahuje také údaje o plošné výměře polí, pastvin, lesů, vinic a chmelnic. Pozemky jsou zde rozděleny na rustikální a dominikální.

3. josefský katastr (1785 – 1789), tento katastr byl vyhlášen patentem z roku 1785, odstraňoval rozdíl mezi rustikální a dominikální půdou. Znamenal vznik nové správní jednotky, kterou je katastrální obec. Základem zdanění se stal nově pozemek, který byl poprvé geometricky vyměřen, dosud byla základem zdanění usedlost.

Od roku 1793 byl Josefský katastr nahrazen kombinací Tereziánského a Josefského katastru.

4. stabilní katastr (1. polovina 19. století), byl založen na přesném geometrickém měření. Z josefského katastru byly převzaty hranice katastrálních území, pozemky dostaly nová parcelní čísla, která v evidenci nemovitostí platí dodnes. Stabilní katastr rozlišuje tyto druhy pozemků – pole, louky, pastviny, zahrady, lesní půdu, vinice, vodní plochy a neplodnou půdu.

Z přelomu 19. a 20. století máme k dispozici Lexikon obcí pro Čechy, který byl zpracován na základě sčítání lidu k 31.12.1900. Tento Lexikon obsahuje výměru základních kategorií využití půdy podle katastrálních území.

Současná data o využívání půdy v katastrálních územích jsou součástí neustále aktualizovaných databází Terplanu, pozemkových úřadů i jiných institucí.

b) grafické, sem můžeme zařadit různé mapy, pohledové obrazy aj.

Mapy českých zemí mají do 17. století příliš malé měřítko, aby se na nich nedá sledovat využití krajiny. Z těchto map lze pouze vyčíst sídla, která byla natolik významná, že byla zakreslena.

Katastrální mapy patří k základním historickým mapovým pramenům pro veškeré srovnávání. Mapy stabilního katastru z 1. poloviny 19. století patří právě mezi mapy, ke kterým sáhne každý, kdo chce zjistit jednak výměru pozemku a také ten, kdo je potřebuje pro účely technické a administrativní.

Vojenské mapy můžeme dále dělit na Mapy I. (josefského) vojenského mapování z let 1763 – 1787, tyto mapy byly výlučně pro potřeby armády, je na nich znázorněn především reliéf a to šrafováním. Dále to jsou mapy II. vojenského mapování (Františkovo), tyto mapy jsou oproti josefskému mapování značně zlepšené, ale informačně více věcí neudávají. Jako poslední mezi vojenské mapy patří mapy tzv. III. Vojenského mapování (Františko – josefské), toto vojenské mapování zavedlo dělení na pole zeměpisné šíře, je zde mnohem dokonalejší znázorňování reliéfu a jsou zde i komunikace.

Území České republiky je vzhledem k dlouhé tradici a vysoké úrovni kartografické tvorby pokryté hustou sítí topografických a základních map velkých a středních měřítek. Tyto mapy se stále aktualizují a obnovují.

c) snímkové, do této kategorie patří např. letecké a družicové snímky

Pro období posledních 40 – 60 let jsou letecké snímky nevhodnějším podkladem, tyto snímky nám dokládají detailní vývoj krajinné struktury. A také poskytují názornou představu o tvaru, velikosti a uspořádání pozemků a strukturálních prvků krajiny i o jejich změnách v čase (Lipský, 2000).

4 ZNOJEMSKO

4.1 Charakteristika Znojemska

Jako zájmové území pro tuto diplomovou práci byla zvolena oblast Znojemska. Okres Znojmo se svojí rozlohou 159 039 ha patří mezi největší okresy v České republice. Svoji podobu a velikost získal okres Znojmo v roce 1961, sloučením s okresem Moravský Krumlov a také částí okresu Moravské Budějovice. Současná podoba byla upravena k datu 1.1. 2007 sladěním hranic okresu se správním územím obcí s rozšířenou působností. Sousedy okresu Znojmo jsou okresy Brno – venkov, Břeclav, Třebíč, Jindřichův Hradec a v délce 105 km sousedí znojemský okres s Rakouskem (www.czso.cz).

Právě tato politická hranice, která probíhá jen pár kilometrů na jih od Znojma ve směru západ – východ měla vždy velmi významný vliv na celou historii města Znojmo. Tato hranice byla příčinou válečných konfliktů mezi nově vzniklým přemyslovským státem a germánskými Habsburky. Kvůli této politické hranici se také silně projevíly germanizační snahy ve 20. století, které vedly k odtržení Znojma od Moravy během 2. světové války. Nelze zapomenout ani na „železnou oponu“, jejíž existence paradoxně zachránila údolí řeky Dyje před přílišným zcivilizováním, takže po jejím pádu mohlo být vyhlášeno Národním parkem Podyjí (Janků, 2005).

Obr. 1: Zájmové území na mapě II. vojenského mapování
zdroj: (www.geoportal.gov.cz)

Obr. 2: Zájmové území na mapě III. vojenského mapování
zdroj: (www.geoportal.gov.cz)

4.2 Historie města Znojma

Na území dnešního Znojma žil člověk již ve starším paleolitu. Jak to dokládá řada archeologických nálezů. Místo bylo také osídleno zemědělským lidem mladšího neolitu, dále kulturami doby bronzové a železné a v neposlední řadě i Germány.

Nepřetržitě je pak toto místo osídleno od příchodu Slovanů na jižní Moravu v 6. století. V 9. století pak vzniká na Hradišti u Znojma vyvýšená pevnost náležející k Velkomoravské říši. V první polovině 11. století při reorganizaci území českým knížetem Břetislavem I. se duchovní i správní centrum stěhuje z Hradiště na protější ostroh, kde tak vzniká nový hrad, sídlo přemyslovského údělného knížete, s velkofarním kostelem – rotundou Panny Marie.

Důležitost tohoto místa byla od počátku 11. století podtrhnuta též blízkostí rakouské hranice a polohou na staré zemské stezce z Prahy do Vídně. Někdy kolem roku 1100 byl v této vsi vystavěn kostel sv. Mikuláše. V podhradí se také vyvíjely další vsi, jež pak byly před rokem 1226 ohrazeny a králem Přemyslem Otakarem I. povýšeny na královské město. Do takto nově vytyčeného města byli zváni němečtí kolonisté, svoji obec si zde vytvořili i Židé. V celém průběhu 13. století přicházeli do Znojma minorité, dominikáni a klarisky a v klášteře Louce na jih od Znojma působili už od roku 1190 premonstráti.

Město bylo stále důkladněji opevňováno systémem hradeb a věží s třemi branami směrem na Vídeň, Brno a Prahu. Královské město Znojmo bylo spravováno norimberským městským právem a díky stálé podpoře od vládnoucího rodu bylo městu Znojmu udělováno řady privilegií. V roce 1335 postihl město Znojmo velký požár, ale bohatí měšťané nadále mohli přestavovat své domy a dále opevňovat hradby. Proto se také Znojmo dokázalo v roce 1404 ubránit uherským vojskům krále Zikmunda a rakouského vévody Albrechta, město tehdy odolalo i dělům, která byla na českém území poprvé použita.

V době husitských bouří stálo město na Zikmundově straně, ačkoli dříve dva universitní mistři, Petr a Stanislav ze Znojma, měli na Jana Husa přímý vliv. Další místní rodák, kněz Oldřich ze Znojma, hájil na konci husitského období své učení na basilejském koncilu.

V první polovině 15. století razilo Znojmo vlastní peníz s městským znakem – orlicí s písmenem Z na prsním štítě.

Roku 1490 zasáhl město další ničivý požár a po celé 16. století bylo město přestavováno v duchu renesance. Tyto honosné městské stavby s průčelími a sgrafitovou výzdobou, arkádovými nádvořími zastavila až třicetiletá válka.

V druhé polovině 16. století bylo tradičně katolické Znojmo pod vlivem luteránství, potlačeném rekatolizačním procesem v roce 1621. V roce 1624 vyrostl na místě zkonfiskovaného protestantského majetku nový komplex jezuitského gymnázia.

V roce 1628 se zde sešel zemský sněm za přítomnosti krále Ferdinanda II., na tomto sněmu bylo vydáno Obnovené zřízení zemské pro Moravu s přísahou věčné věrnosti Habsburkům.

Po obsazení švédskými vojsky generála Torstensonova roku 1645, po tureckém ohrožení u hradeb roku 1663 a po ničivém moru v letech 1679-1680 se Znojmo vzpamatovávalo velmi těžce. K výraznějším přestavbám ve městě došlo teprve v druhé polovině 18. století, a to zejména u církevních staveb, na kterých pracovali významní umělci jižní Moravy, inspirováni především podunajským uměním. V tomto období se centrem umění stal premonstrátský klášter v Louce.

Roku 1784 přinesly Josefínské reformy Znojmu zrušení několika klášterů – františkánského, premonstrátského a klarisek, ale také ukončení uměleckých zakázek.

V období let 1799 až 1809 se městem provalilo několik armád, roku 1799 ruská vojska, která táhla do Itálie, roku 1805 při postupu na Slavkov francouzská vojska a v roce 1809 se v okolí Znojma udála prudká bitva mezi Napoleonovým vojskem a vojskem rakouského císaře Františka I. Město Znojmo stál pobyt vítězných Francouzů více než čtvrt milionu zlatých.

Znojmo si nadále zachovalo svoji historickou podobu a měšťané podnikali stále převážně v zemědělství, oproti jiným městům, která ožívala průmyslem. Výsadní postavení ve znojmském průmyslu měla výroba keramiky, díky kvalitním ložiskům surovin a tak v roce 1872 vznikla ve Znojmě Odborná keramická škola, která existovala až do roku 1920.

Ve druhé polovině 19. století ovlivnil Znojmo projekt na novou zástavbu města. Tento projekt byl inspirován Vídní i Paříží, historickému jádru města se

vyhnuly rozsáhlé demolice, když nová zástavba vznikla na místech starých sadů a vinic. V letech 1870 – 1871 byla postavena nová železnice, která znamenala pro město nové spojení s Prahou, Brnem i Vídní.

Ve druhé polovině 19. století se vyhrotily národnostní problémy. V roce 1869 se německý magistrát zřekl titulu královské město a o několik let později v roce 1897 zcela zakázal používat češtinu na úřadech. Od roku 1870 působil ve Znojmě národnostní spolek Beseda Znojenská a Německý občanský spolek. Docházelo stále k většímu napětí mezi českým a německým obyvatelstvem, které vyvrcholilo v říjnu 1918, kdy byla vyhlášena Německá jižní Morava s městem Znojmem jako hlavním městem. Znojmo bylo připojeno k Československu po obsazení československým vojskem 18. prosince téhož roku.

V meziválečném období se ve Znojmě kromě již zmíněného keramického průmyslu rozvíjelo také zpracování zeleniny a ovoce. Světoznámými se staly znojenské okurky, které do Znojma přivezl tajně z Indie již v 16. století opat premonstrátského kláštera v Louce a také vychovatel císaře Rudolfa II. Freytag z Čepirohu.

Na současné podobě Znojma se velmi podepsala doba nacistické okupace i prezíravý postoj za vlády komunistů.

Změna nastala až v posledních několika málo letech, kdy ulice znovu ožívají barvami, občůdky a útulnými vinárnami. V roce 1990 byla obnovena tradice Znojenského historického vinobraní, při kterém se v polovině září plní ulice turisty, kteří přijíždění do Znojma nejen aby ochutnali zdejší výborné víno v několika mázhauzech, ale hlavně aby shlédli historickou scénu, která připomíná obnovení městských privilegií králem Janem Lucemburským (Znojmo, 1994).

4.3 Reliéf Znojemska

Území okresu Znojmo leží ve dvou geomorfologických celcích. Na západě je to Český masív a na východě Karpatská soustava. Rozhraní těchto soustav se táhne z rakouského Retzu přibližně přes obce Šatov, Znojmo a k Moravskému Krumlovu.

V prvohorách došlo na území okresu Znojmo náležejícímu k Českému masivu k tektonickým pochodům, při kterých byly horniny severozápadní části nasunuty na horniny jihovýchodní části, tím se vytvořila šupinatá stavba těchto hornin, které byly přeměněny v krystalické břidlice a usměrněny do pruhů jihozápadního – severovýchodního směru mírně přes sebe nasunutých do centra na vyvěřelý masiv – dyjský masiv. Na dyjský masiv se ukládaly od východu usazeniny třetihorního moře. Dnešní zbytky třetihorních usazenin dokazují, že moře zasahovalo i daleko do moravika a moldanubika. Dokladem přítomnosti třetihorního moře zkameněliny schránek mořských živočichů, hlavně měkkýšů – plžů. Mimo tyto hlavní geologické jednotky dyjské klenby a moldanubika zasahují do severní části znojmského okresu také horniny brněnského masivu a boskovické brázdy. Geologický vývoj byl dokončen v čtvrtohorách, kdy na celé území působily vnější činitelé, jako je voda, slunce, mráz, vítr aj., výsledkem těchto činností je dnešní krajina (Písaříčková 1975).

Na západě se vyskytují výběžky a pahorky předhůří Českomoravské vrchoviny, vyskytují se zde převážně krystalické horniny vzniklé v prvohorách. Ve východní části okresu Znojmo se vyskytují sedimentární horniny třetihorního moře, které vytvářejí nížinu Jaroslavické tabule. Nejvýše položeným místem okresu je Suchá hora u Zblovic, jejíž vrchol dosahuje výšky 521 metrů nad mořem. Nejnižší místo okresu se nachází na soutoku Dyje a Jevišovky a vyznačuje se výškou 175 metrů nad mořem.

Celý znojmský okres náleží do povodí řeky Dyje, která je tak nejvýznamnější řekou okresu. Na horním toku řeky Dyje byla ve třicátých letech minulého století vybudována Vranovská přehrada, která slouží jako zásobárna vody pro okresy Znojmo a Třebíč a také jako rekreační oblast.

Samotné město Znojmo má také svoji přehradní nádrž, která byla vybudována v roce 1966, tato nádrž je významnou zásobárnou vody pro město. V okresu Znojmo se také nachází vůbec nejstarší údolní nádrž ve střední Evropě – Výrovická nádrž, na řece Jevišovce, vybudována v roce 1896 (www.czso.cz).

4.4 Administrativní vymezení okresu Znojmo

Roku 1849 připadlo Znojmo ke kraji brněnskému a stalo se také sídlem okresního hejtmantství. K jeho obvodu příslušelo v roce 1854 107 obcí. Do té doby rakouská část osady Devět Mlýnů byla roku 1855 připojena k soudnímu okresu Znojmo a obci Hnanice, v témže roce byl ve Znojmě zřízen krajský úřad. Město bylo v letech 1867 až 1928 spravováno podle vlastního statutu. Po jeho zrušení bylo k soudnímu okresu počítáno také město Znojmo, jehož částmi se již v roce 1920 staly Mansberk a Hradiště sv. Hipolyta. Rozsah politického okresu zůstal nezměněn až do roku 1938. Po Mnichovu v roce 1938 byla větší část politického okresu zabrána Německem a připojena k župě Niederdonau. Ve městě Znojmě byl zřízen landrát (správní okres) a jeho obvod vytvořen 66 obcemi bývalých soudních okresů Jaroslavice, Vranov, Znojmo a také částí Moravského Krumlova. (Bartoš, Schulz, Trapl 1984).

Administrativně se okres Znojmo od 1.1. 2007 dělí na 144 obcí a 170 částí obcí. Město Znojmo má 9 částí obce. 5 obcí okresu má status města – jsou to Znojmo, Hrušovany nad Jevišovkou, Miroslav, Moravský Krumlov a Jevišovice. 13 obcí okresu má statut městyse – Běhařovice, Blížkovice, Lukov, Mikulovice, Olbramkostel, Olbramovice, Oleksovice, Prosiměřice, Šatov, Štítary, Vémyslice, Višňové a Vranov nad Dyjí.

Od 1.1. 2003, kdy je v platnosti nové správní uspořádání obcí působí v okresu Znojmo 2 obce s rozšířenou působností (ORP) – Znojmo a Moravský Krumlov (obce 3. stupně). Podle správního území těchto obcí byly změněny hranice okresu k 1.1. 2007, okres se zmenšil o 4 obce - Branišovice, Loděnice, Šumice a Troskotovice, nově patřící do okresu Brno-venkov.

Do správního obvodu Znojmo patří 111 obcí, s celkovou rozlohou 1 243 km².

V rámci ORP Znojmo jsou celkem 3 pověřené obecní úřady (POU) – Znojmo, Hrušovany nad Jevišovkou a Vranov nad Dyjí, v rámci ORP Moravský Krumlov jsou 2 POU – Moravský Krumlov a Miroslav.

Ve znojmském okrese žije zhruba 113 tisíc obyvatel, což je srovnatelné s okresem Břeclav, nižší počty mají okresy Blansko a Vyškov.

Zemědělská půda tvoří téměř 70% výměry okresu, okres Znojmo je z

hospodářského hlediska tedy zemědělsko-průmyslovým.

Dopravní infrastruktura byla ve dvacátém století, železniční síť umožňuje spojení s Brnem, Břeclaví, Jihlavou a Vídní, v silniční síti je nejdůležitější silnice 1. třídy spojující Znojmo a Jihlavu a Znojmo s Brnem (www.czso.cz).

Samotné město Znojmo má rozlohu 65,87 km², počet obyvatel města je něco málo přes 34 tisíc, hustota obyvatel 518 na km², průměrná nadmořská výška je 290 m n.m.

Počet místních částí je 9, jsou to Derflice, Kasárna, Konice, Mramotice, Načeratice, Oblekovice, Popice, Přímětice a Znojmo.

Počet katastrálních území je 10, jsou to tyto: Konice u Znojma, Derflice, Načeratice, Mramotice, Popice u Znojma, Přímětice, Oblekovice, Znojmo – Hradiště, Znojmo – Louka a Znojmo – město.

Na níže uvedeném obrázku je současné katastrální vymezení města Znojma se všemi jeho 10 katastrálními částmi.

Obr. 3: Současné katastrální vymezení města Znojma

zdroj: (wikipedia.org)

Obr. 4: Místní části města Znojma

zdroj: (www.znojmocity.cz)

5. ANALÝZA VÝVOJE VYUŽITÍ ÚZEMÍ

5.1 Urbanistický vývoj města Znojma v 19. století

V dobách středověkých bylo Znojmo obeháno hradbami. K větší výstavbě mimo tyto hrady docházelo až ve druhé polovině 19. století.

Na přelomu 18. a 19. století prožilo Znojmo několik válečných konfliktů, v roce 1799 na cestě do Itálie táhlo městem ruské vojsko (Richter, 1966), v letech 1805 a 1809 se do města Znojma dostala Napoleonova armáda, vyspělá vojenská technika prokázala nedostatečnou obrannou schopnost zdejších hradeb a tak byl položen impuls k výstavbě města i za hradbami.

Tyto válečné konflikty a jejich hospodářské důsledky samozřejmě nepřispěly k rozmachu města, stále zůstávalo nejdůležitější zemědělství a řemeslná výroba. V roce 1828 byla ve Znojmě založena první manufaktura, keramická továrna Jindřicha Raaba (Richter, 1966).

Začátkem 19. století byly na vnější východní straně zakládány nové stromové aleje (Kozdas, 2001). Brzy byly využívány plochy při městských hradbách. Při ulicích vedoucích z města se stavěly nové obytné domy a také zděné krámy (Fialová, 2008). Manufakturní podniky začaly vznikat na předměstích a nenavazovaly tedy na starou zástavbu.

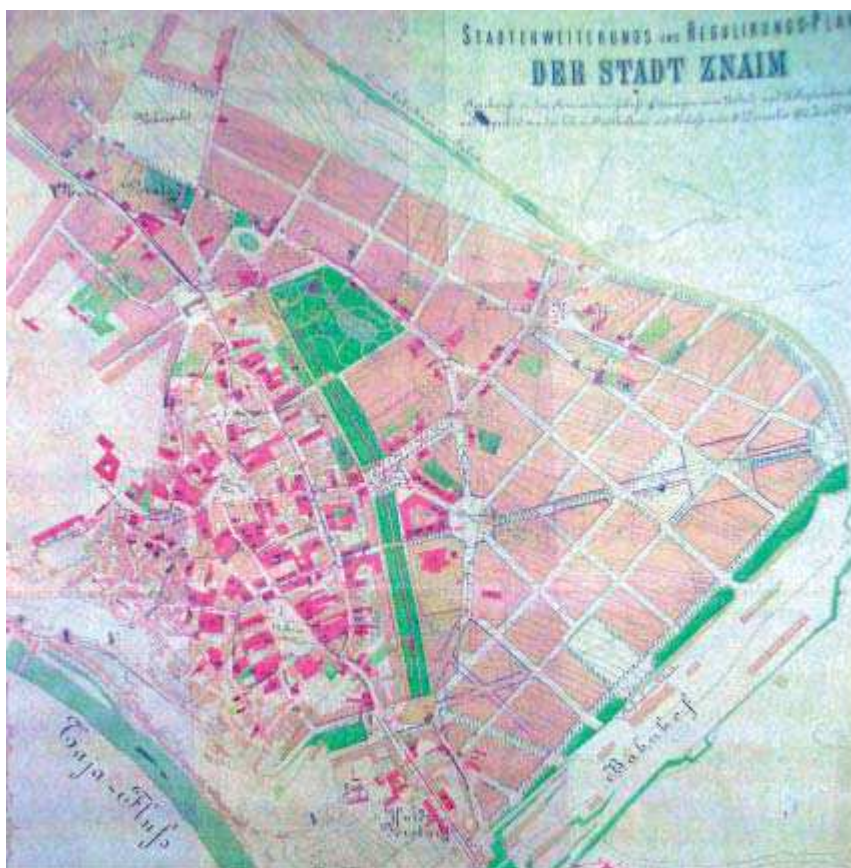
Historické jádro města Znojma zůstalo v celé první polovině 19. století odloučeno od okolí, přístup do starého města byl nadále uzavřen branami.

Od druhé poloviny 19. století se výstavba města Znojma rozrostla i za městské brány, roku 1847 byla odstraněna Dolní brána, v roce 1853 byla průjezdní věž Horní brány přeměněna na byt, a roku 1863 byla zbořena i Císařská brána. Nové zástavbě byla přenechána dosud zemědělská půda, na které tedy mohly vzniknout nové velké obytné bloky. V roce 1875 bylo postaveno před bývalou Císařskou branou gymnázium. V letech 1899 až 1900 bylo postaveno divadlo, na dnešním náměstí Republiky.

Ve druhé polovině 19. století se zvětšil růst průmyslové výroby, založena byla např. keramická továrna Františka Slováka a celá keramická výroba ve Znojmě se následně koncentrovala do rukou Rudolfa Ditmara (Richter, 1966).

Druhou významnou událostí od napoleonských tažení bylo v roce 1870

vybudování nové železniční tratě na Prahu podél potoka Lésky. V souvislosti s touto stavbou se potvrdil výrazný limit pro další rozvoj města a tak v roce 1871 byl městským zastupitelstvem přijat nový podklad „Rozšíření města a regulační plán města Znojma“.

Obr. 5: Rozšíření města a regulační plán města Znojma, 1871

Zdroj: (Kozdas, 2001).

Pozdější vývoj ukázal, že tento plán měl naprosto nadčasovou a bezkonkurenční úlohu, svoji funkci totiž plnil až do poloviny 20. století a také proto, že zachoval cenný historický půdorys středověkého královského města Znojmo (Kozdas, 2001).

Tento plán také řešil dopravní situaci města. Doprava byla odsunuta z historického centra vznikem okružní třídy v podobě hvězdicovitého náměstí, z kterého vybíhá 7 ulic. Mariánské náměstí se tak stalo významným dopravním uzlem a bývá označováno jako Place de l'Etoile. (Buřvalová, 2012).

Historické Znojmo bylo od nové zástavby odděleno Husovými sady o

rozloze 52 352 m², tato městská zeleň tvoří nyní střed města a sady tvoří výraznou městskou zeleň až do současnosti. Další výrazná městská zeleň se nachází v Podhradí, jsou to tzv. Horské sady o celkové rozloze 41 280 m², tato zeleň rozprostírající se pod hradem je velmi oblíbená pro jarní až podzimní procházky, občané zde mohou procházet četnými serpentini, které se vinou až k potoku Hranici a k řece Dyji. V Podhradí navazují tyto sady na Karolinský kopec, kde je mnoho upravených vyhlídek a teras, na strmých kopcích jsou vystaveny mnohé rozhledny, které poskytují nádherný pohled na údolí pod Znojemským hradem (Odsloň).

Regulační plán z roku 1871 rozšiřoval město velmi výrazně, řešená plocha představovala větší plochu než jeho současná zástavba (Fialová, 2008). Na severu ho vymezovala dnešní ulice Přímětická, na jihozápadě Vídeňská ulice. Hlavní hraniční linií byl však mohutný oblouk železniční trati do Moravských Budějovic. Tento prostor byl rozdělen na pravidelnou a pravoúhlou síť nových ulic (Kozdas, 2001).

Město Znojmo se také rozšiřovalo podél komunikací na Vídeň a Prahu. Průmyslová zóna vznikla ve směru jihovýchodním od železničního nádraží a nenarušila tak historické panorama města. V polovině 20. století vznikla v severní části města zahrádkářská kolonie, která se dále postupně rozrůstala, směrem na Prahu se zastavila na úpatí svahu pod znojemským návrším, ve východní oblasti pokračovala dále k areálu současného policejního útvaru. Poté se rozvoj této oblasti na nějaký čas zastavil a pokračoval až v 80. letech, kdy vznikala zahrádkářská kolonie i za tímto areálem. Tato zahrádkářská kolonie skončila až na hranici s katastrálním územím Citonice (Poláček, 2008).

Znojemský pivovar, který byl vystavěn v předhradí znojemského hradu v roce 1720 byl v šedesátých až sedmdesátých letech devatenáctého století přestaven a rozšířen až do dnešní podoby. Pivovar je položen v těsné blízkosti rotundy sv. Kateřiny v historickém centru města a společně se znojemským hradem tvoří „znojemské Hradčany“.

Celkový obraz historického města Znojma byl v posledním století silně ovlivněn socialistickou výstavbou panelových sídlišť, průmyslových objektů aj., ale naštěstí se tyto stavební zásahy nikterak nedotkly historického jádra města a to převážně díky kvalitnímu územnímu plánu z roku 1871.

Postaveno do roku 1815	černá	Postaveno do roku 1918	modrá
Postaveno do roku 1845	světle modrá	Postaveno do roku 1930	oranžová
Postaveno do roku 1870	hnědá	Postaveno do roku 1938	černá
Postaveno do roku 1887	šedá	Postaveno do roku 1945	zelená
Postaveno do roku 1900	černá	asanace	žlutá

Obr. 6: Historický vývoj města Znojma

zdroj: Státní okresní archiv Znojmo, fond Archiv města Znojmo, AMZ – M/77.

Na výše vyobrazeném obrázku je jasně vidět, jak probíhala výstavba města Znojmo od roku 1815 až do roku 1945. Je zde vidět, od kdy se výstavba přesunula za hradby historického jádra města, které bylo postaveno do roku 1815, což je na obrázku zachyceno černou barvou. Na obrázku je také vidět, že značná část nové výstavby probíhala v letech do 1918, toto období je

vyznačenou barvou modrou, přes rok 1930, který je označen oranžovou barvou až do roku 1938, což je zaznačeno barvou vínovou. V jižní části obrázku – jižně od železničního nádraží je vidět několik průmyslových objektů, které byly postaveny do roku 1900, tato průmyslová zóna je zachycena barvou fialovou. V této zóně se nacházely největší Znojenské průmyslové podniky, byla zde firma Znojnia, konzervárna, koželužská výroba, keramická a porcelánová výroba a mnohé další.

V současné době znojenskou průmyslovou čtvrť vymezují ulice Brněnská, Vídeňská, Průmyslová a Suchohrdelská. Tato průmyslová zóna má velmi dobré napojení na důležitý dopravní tah Vídeň – Praha a příjezdovou cestu z Brna. Blízkost železnice také umožňuje využívat i železniční dopravy.

Na obrázku je také vidět Mariánské náměstí se sedmi vybíhajícími ulicemi, které odklonily dopravu z historického jádra města.

5.2 Urbanistický vývoj města Znojma od roku 1918 do současnosti

Události dob válečných spolu s hospodářskou situací města ovlivnil velmi významně i výstavu v tomto období.

Vznik Československa znamenal pro Znojmo převrat nejen v politické, hospodářské, ale i národní situaci. Po staletích se Znojmo opět ocitlo v blízkosti státních hranic, které omezovaly jeho hospodářské zázemí. Po 1. světové válce bylo samozřejmě nedostatek bytů, jejich nedostatek se neřešil státní výstavbou, ale především zakládáním stavebních družstev. Tyto družstva postavila ve Znojmě do roku 1929 603 bytů, oproti 204 bytům financovaných městem (Richter, 1966).

Území města se také rozrostlo i díky administrativnímu sloučení města s předměstskými osadami – Hradištěm, Loukou a na severu s Mansberkem ve Velké Znojmo. Právě v těchto předměstských částech se začaly stavět nové novostavby a nájemní domy a vznikaly tak celé urbanistické celky. Tento stavební ruch byl zastaven až hospodářskou krizí.

Proto největším projektem dvacátých let dvacátého století byla výstavba

malých nájemních bytů na Pražské ulici směrem na Prahu, kde bylo postaveno třináct nájemních domů, dále byly stavěny levné nájemní byty na ulicích Jarošova a Marešova (Čučka, 1976).

Na začátku třicátých let se ve Znojmě objevuje funkcionalistická architektura a to i přímo v historickém jádru města, byla uplatněna např. v ulici Přemyslovců na budově německého gymnázia. Nejrozsáhlejším stavebním zásahem této doby byla výstavba textilního obchodního domu na nároží ulice Kovářská a Slepčího trhu (Richter, 1966).

Po druhé světové válce, během které bylo naprosto zničeno železniční nádraží, zhruba 1400 obytných domů a také tovární budovy, se výstavba soustředila právě do okolí železničního nádraží – postaveno bylo nové nádraží, vystavěly se nové budovy v okolí ulice 28. října, začala se také výstavba domů na Vídeňské ulici. V roce 1960 došlo k další výstavbě na Pražské ulici – kde bylo vystavěno více jak 400 nových bytů formou sídliště.

Po válce šlo také o doplnění počtu obyvatel. Po odtržení Sudet v roce 1938 přišlo Znojmo zhruba o jednu třetinu obyvatel a nyní po válce o další zhruba jednu třetinu současného počtu obyvatel.

V tomto období byla postavena také Znojmská přehrada (1966), které muselo ustoupit několik domů a především říční lázně na řece Dyji. Tyto lázně nahradily městské lázně na náměstí Svobody, které doplnily lehkotletické sportoviště v Husových sadech, ve kterých tedy vyrostl celý sportovní komplex budov. Náměstí Svobody, které bylo do současné podoby dotvořeno tzv. Bílým domem, který vznikl na místě bývalé židovské synagogy a bytovým sídlištěm. Současně s bytovou výstavbou na náměstí Svobody a na Pražské ulici byly budovány a rozšiřovány dva hlavní znojmské závody. Roku 1956 byla dokončena konzervárna Znojmia, nové haly dostala také keramická výroba (Richter, 1966).

Důležitým mezníkem bylo prohlášení Znojma městskou památkovou rezervací v roce 1971, díky kterému mohlo být obnovováno historické jádro. Díky financím od památkové péče mohly být rekonstruovány budovy v okolí kostela sv. Mikuláše, radniční věž a řada měšťanských gotických a renesančních domů. Mezi první opravené památkové stavby patřila znojmská rotunda, nyní národní kulturní památka.

Na Masarykově náměstí byl postaven socialistický obchodní dům. Při

této stavbě bylo porušeno několik chodeb znojmského podzemí. (www.znojmcity.cz).

Roku 1967 byla zahájena stavba zimního stadionu na ulici Dvořákova. Stadion byl pro veřejnost otevřen roku 1970.

V roce 1973 byla dokončena nová okresní nemocnice, která vyrostla na rozloze 30 hektarů, na východní straně městského lesíka, obrácena přes údolí Lesky na Znojmo ve směru jihovýchodním (Holík).

Ve druhé polovině 70. let bylo přičleněno ke Znojmu několik obcí – Přímětice, Dobšice, Oblekovice, Nový Šaldorf a Suchohrdly. Také se v této době dokončila stavba tenisových kurtů v údolí potoka Lesky v blízkosti nové nemocnice. Po roce 1985 byla dokončena sídlištní zástavba kolem historického jádra. Bylo postaveno sídliště směrem na Vídeň, na ulici Dukelská, začala výstavba sídliště v Příměticích, které bylo dokončeno až v 90. letech 20. století (Mažárová, 2011).

5.3 Vývoj v politickém okrese Znojmo

V následující kapitole se budu zabývat politickým okresem Znojmo. Budu popisovat vývoj počtu obyvatel v tomto okrese a také národnostní složení obyvatelstva, počty domů, hospodářskou strukturu.

Do politického okresu Znojmo zařazujeme soudní okresy Jaroslavice, Vranov a Znojmo. Politický okres Znojmo sousedil na západě a severozápadě s politickým okresem Moravské Budějovice, na severu s politickým okresem Moravský Krumlov, na východě s politickým okresem Mikulov a na jihu s Rakouskem. Poloha politického okresu předurčuje Znojmský okres pro zemědělskou výrobu, průměrné roční teploty dosahují ve většině okresu hodnot od 7 až po 8,5 °C, pouze západní část okresu – soudní okres Vranov je o něco chladnější, zde teploty dosahují v průměru 4 až 7 °C. Celý okres je poměrně chudý na srážky, srážkový průměr nepřesahuje 600 mm.

Tab. 3: Plocha politického okresu Znojmo (v ha)

Rok	p.o.	s.o. Jaroslavice	s.o. Vranov	s.o. Znojmo
1900	101 994	27 232	21 764	52 998
1910	101 993	27 231	21 764	52 998
1921	101 992	27 228	21 765	52 999
1930	101 990	27 226	21 763	53 001
1950	79 321	-	-	-

Zdroj: (Bartoš, Schulz, Trapl 1984, vlastní úprava)

Na výše uvedené tabulce je vidět, jaká byla plocha politického okresu Znojmo v hektarech, jaká plocha připadla soudním okresům Jaroslavice, Vranov a Znojmo v roce 1900 až do roku 1950.

Plocha politického okresu Znojmo zůstávala téměř nezměněna až do roku 1950. Stejně tak jako jednotlivé soudní okresy. Změnu lze pozorovat až v roce 1950, kdy se na této změně projevil Mnichov 1938, kdy byla větší část politického okresu zabrána Německem a připojena k župě Niederdonau.

Tab. 4: Počet domů v okrese Znojmo

Rok	p.o.	s.o. Jaroslavice	s.o. Vranov	s.o. Znojmo
1869	16 064	3 114	1 989	7 304
1880	17 538	3 795	1 935	7 827
1900	15 229	4 460	1 963	8 806
1910	16 355	4 873	2 003	9 479
1921	16 953	5 100	2 015	9 838
1930	19 722	5 995	2 197	11 530
1950	13 973	-	-	-

Zdroj: (Bartoš, Schulz, Trapl 1984, vlastní úprava)

Na výše uvedené tabulce je vidět, jak se měnil počet domů v politickém okrese i soudních okresech od roku 1869 až 1950. V celém politickém okrese je největší změna opět vidět v roce 1950, kdy se počet domů snížil o téměř 6 tisíc

domů kvůli připojení politického okresu k župě Niederdonau.

Co se týče jednotlivých soudních okresů, nejmenší počet domů byl v soudním okrese Vranov, kde se počet domů pohyboval v rozmezí od 1935 domů (rok 1880) do 2197 domů (rok 1930). Co se týče druhého soudního okresu, okresu Jaroslavice, zde se počet domů pohyboval v rozmezí od 3100 až po téměř 6000 domů. Největší počet domů měl soudní okres Znojmo, kde se rozpětí pohybovalo od 7300 domů až po 11530 domů v roce 1930.

Tab. 5: Počet obyvatel politického okresu Znojmo

Rok	p.o.	s.o. Jaroslavice	s.o. Vranov	s.o. Znojmo
1869	98 383	19 013	10 743	46 115
1880	106 048	20 915	9 901	50 878
1900	90 672	22 566	9 399	58 707
1910	95 032	24 043	9 128	61 866
1921	95 913	25 020	9 358	61 535
1930	103 125	26 314	10 365	66 446
1950	62 951	-	-	-

Zdroj:(Bartoš, Schulz, Trapl 1984, vlastní úprava)

Ve výše uvedené tabulce č. 5 je zaznamenán vývoj počtu obyvatel okresu Znojmo v letech 1869 až 1950.

V celém politickém okrese se pohyboval počet obyvatel od 90 tisíc až do 103 tisíc. Na celkovém počtu obyvatel se nijak neprojevila válka v roce 1918, jak je vidět z výše uvedené tabulky. Výrazný pokles počtu obyvatel byl zaznamenán v rozmezí let 1930 až 1950, a to jednak díky roku 1938, kdy se české a židovské obyvatelstvo přemístilo z města Znojmo do jiných částí republiky, a také díky 2. světové válce a událostí těsně po jejím skončení, kdy německé obyvatelstvo bylo odsunuto mimo město Znojmo i celý okres.

Co se týče jednotlivých soudních okresů, můžeme v tabulce vidět, že se počet obyvatel v soudním okrese Vranov po celé sledované období téměř nezměnil a pohyboval se mezi 9 tisíci až necelými 11 tisíci obyvateli. O něco málo větší vývoj v počtu obyvatel můžeme sledovat v soudním okrese

Jaroslavice, kde se počet obyvatel pohyboval od 19 tisíc v roce 1869 až po 26 tisíc v roce 1930. Nárůst počtu obyvatel ve sledovaném období je tedy v soudním okrese Jaroslavice kolem 7 tisíc. Největší vývoj v počtu obyvatel můžeme sledovat v soudním okrese Znojmo, kde se ve sledovaném období zvýšil počet obyvatel o 20 tisíc, ze 46 tisíc obyvatel v roce 1869 až na 66 tisíc obyvatel v roce 1930.

Co se týká národnostního složení obyvatelstva, tak politický okres Znojmo byl převážně německý až do roku 1945. Češi byli soustředěni na sever od Znojma v soudním okresu Znojmo, menší část také na Bítovsku a kolem severních hranic soudního okresu Vranov. Soudní okres Jaroslavice byl celý německý. Z obyvatel jiné národnosti zde žili také Židé, Rusové, Maďaři, Poláci, Jihoslované a Cikáni (Bartoš, Schulz, Trapl 1984).

Hospodářství okresu bylo soustředěno převážně na zemědělství a to se značnými rozdíly mezi západní hornatější (soudní okres Vranov) a východní nížinnou oblastí (soudní okres Jaroslavice). Významným ekonomickým centrem bylo pouze město Znojmo a jeho bezprostřední okolí (Bartoš, Schulz, Trapl 1984).

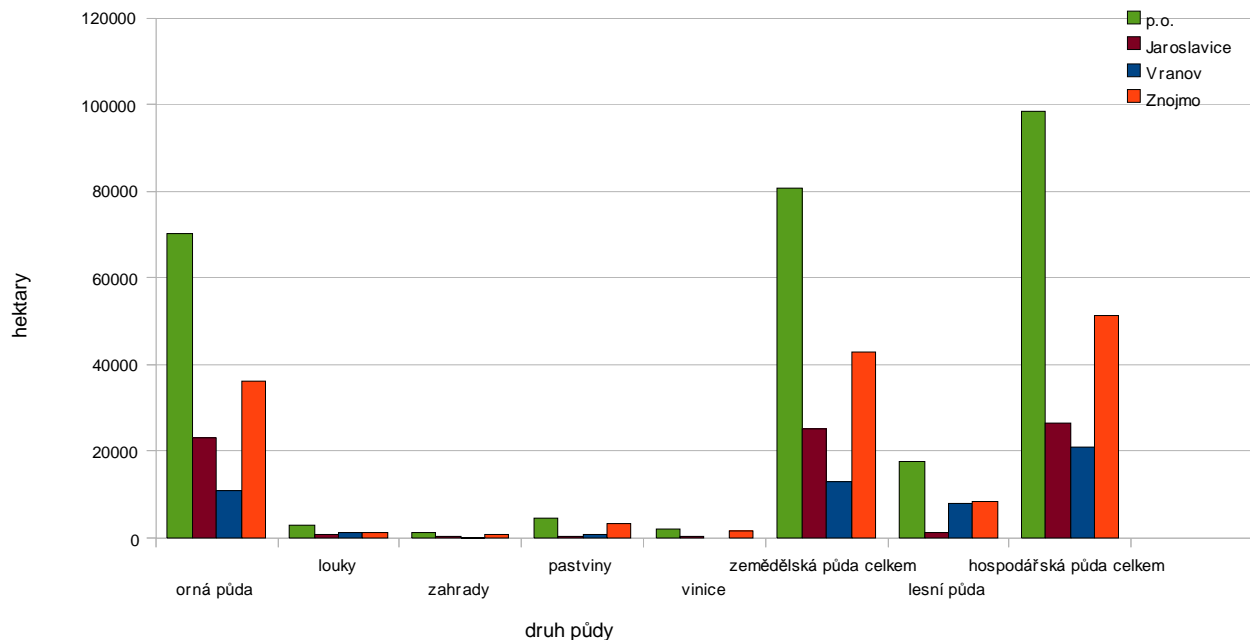
V roce 1900 měla v katastru nadprůměrný podíl zemědělská a orná půda, jak je vidět na následujících grafech.

V roce 1900 bylo v celém politickém okrese Znojmo 70 000 ha orné půdy, necelé 3 000 ha byly louky, přes 4 000 ha pastvin a přes 2 000 ha vinic. Celkem tedy zemědělské půdy bylo 80 766 ha. Lesní půdy bylo v celém politickém okrese 17 586 ha, celkem hospodářské půdy 98 352 ha.

V soudním okrese Jaroslavice připadalo 92,2 % plochy na zemědělskou půdu, konkrétně to bylo 25 123 ha a z té potom 94,5 % na půdu ornou což je něco mále přes 23 000 ha, pouhé 6,3 % plochy byly lesy.

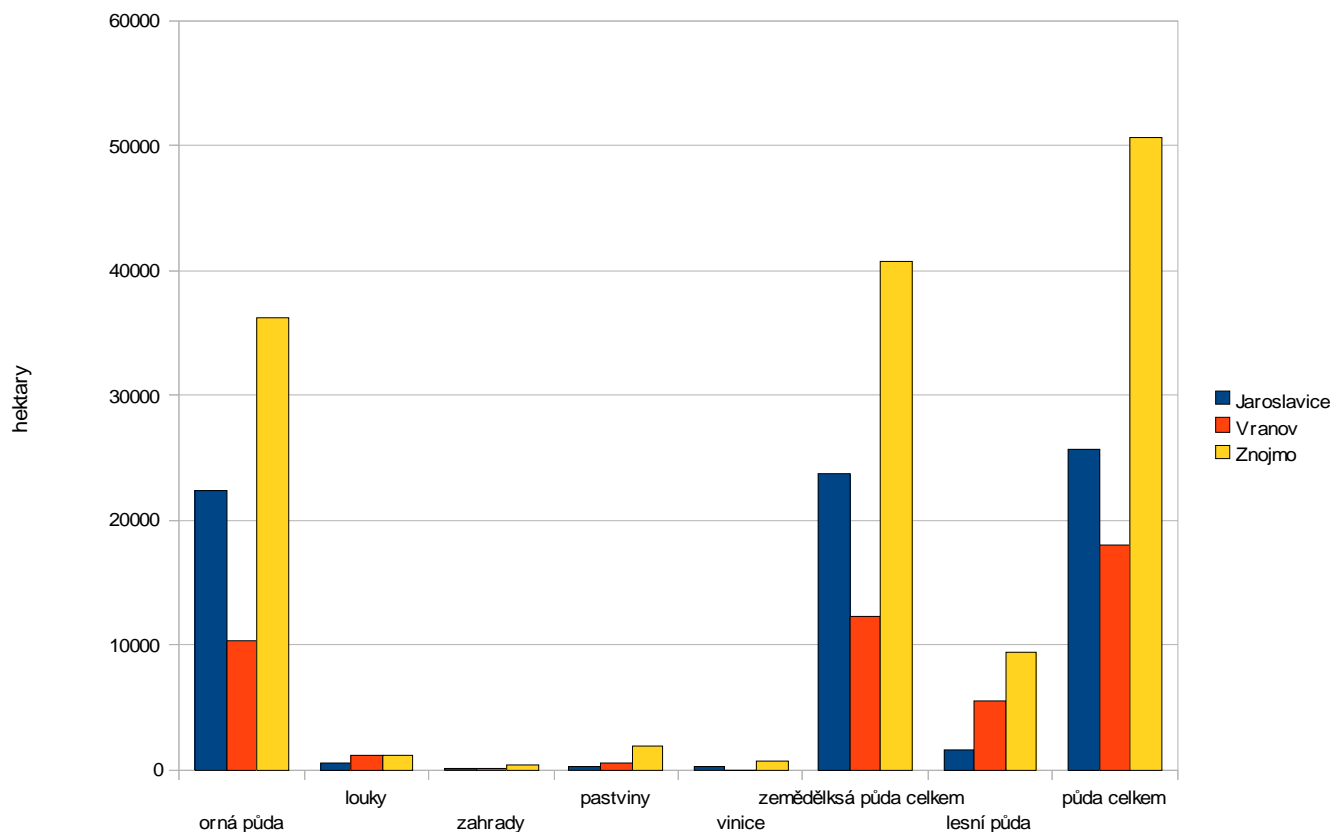
V soudním okrese Vranov a Znojmo bylo lesů více. V soudním okrese Vranov připadlo 68,2 % plochy na zemědělskou půdu, což je téměř 13 000 ha a z této plochy bylo 84,6 % orné půdy, lesům patřilo 30,7 % plochy. V soudním okrese Znojmo připadalo 80 % plochy na zemědělskou půdu, z této plochy bylo 89,2 % orné půdy a 18,5 % z celkové plochy patřilo lesům. V soudním okrese

Vranov bylo téměř stejně lesů jako v soudním okrese Znojmo a přitom hospodářské půdy bylo v okrese Vranov necelých 21 000 ha oproti 51 000 ha v soudním okrese Znojmo.

Graf 1: Rozdělení hospodářské půdy (v ha) podle druhu v roce 1900

Situace se během 30 let prakticky vůbec nezměnila. Jediná trošku výraznější změna, nastala v roce 1930 v soudním okrese Vranov, kde se snížil počet lesů téměř o 3 000 ha. Ostatní ukazatele zůstaly prakticky nezměněné, změny byly v desítkách maximálně stovkách hektarů.

Graf 2: Rozdělení půdy (v ha) podle druhu v roce 1930

zdroj: (Bartoš, Schulz, Trapl 1984, vlastní úprava)

5.4 Změny v soudním okrese Znojmo

V letech 1867 – 1928 město Znojmo mělo vlastní statut. Dříve byly rozlišovány části a samostatné katastrální obce: Vnitřní město, Nové Sady, Horní Předměstí, Dolní Předměstí, U Dyje, do roku 1867 a znovu v roce 1920 připojena obec Mansberk, také v roce 1920 připojeny městys Hradiště sv. Hipolyta a osada Louka. V letech 1938 až 1945 Znojmo bylo s částí okresu okupováno a přiřčleněno k říšské župě Niederdonau, k městu byly dočasně připojeny obce Starý Šaldorf, Bohumilice, Oblekovice, Nový Šaldorf, Sedlešovice, Suchohrdly, Dobšice a Nesachleby.

Ve Znojmě a připojené osadě Louka byla před i po roce 1918 silná vojenská posádka (Bartoš, Schulz, Trapl 1984).

Tab. 6.: Počet domů, obyvatel a národnostní složení obyvatel ve městě Znojmo v letech 1869 - 1950

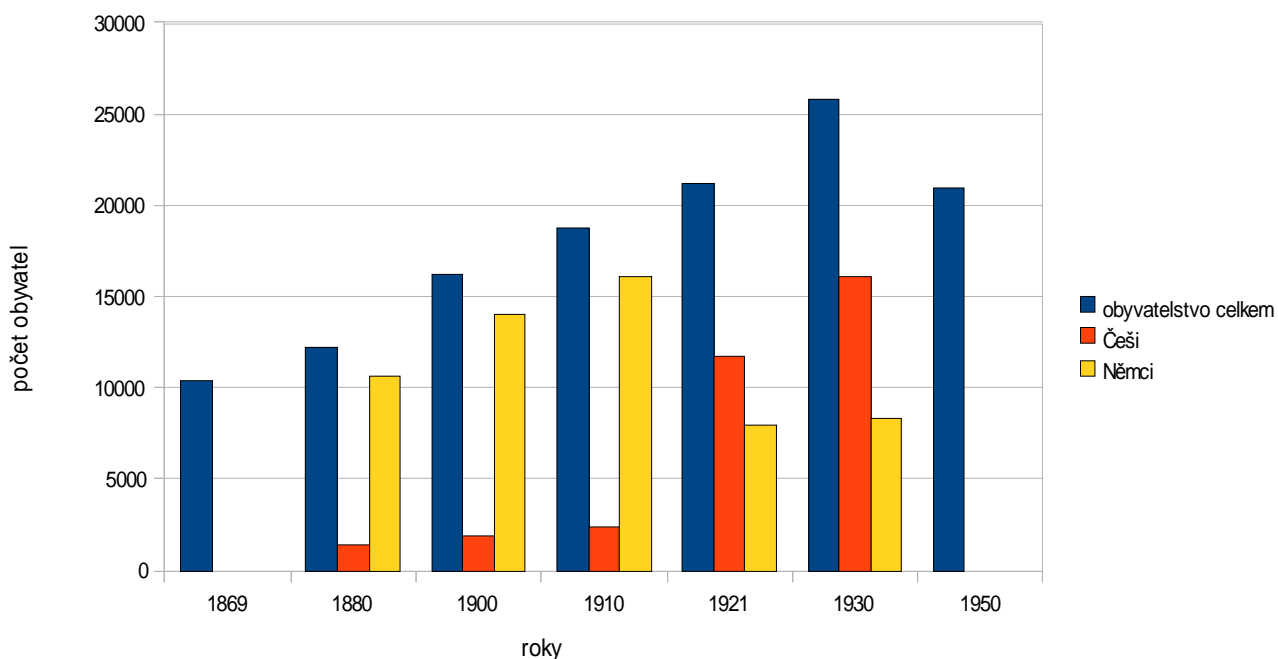
Rok	Počet domů	Počet obyvatel	Češi	Němci	Plocha v ha
1869	878	10 415	-	-	-
1880	933	12 254	1 389	10 636	-
1900	1 132	16 239	1 854	14 014	609
1910	1 229	18 825	2 366	16 090	609
1921	1 469	21 197	11 691	7 988	1 811
1930	2 189	25 855	16 139	8 347	1 814
1950	2 437	20 940	-	-	2 328

Zdroj: (Bartoš, Schulz, Trapl 1984, vlastní úprava)

Na výše uvedené tabulce je vidět vývoj počtu obyvatel ve městě Znojmo, také národnostní složení obyvatel města, počet domů ve městě a v neposlední řadě i to, jak se zvětšovala plocha města Znojma v hektarech.

Počet domů se od roku 1869 zvětšoval poměrně pomalu. V prvním sledovaném období roku 1869 bylo ve městě Znojmo 878 domů, o jedenáct let později, tedy v roce 1880 vzrostl počet domů o zhruba pět desítek domů, na 933 domů. Od roku 1900 do roku 1921 se počet domů zvětšoval o desítky maximálně dvě stovky domů, od 1132 do 1469. Výraznější nárůst můžeme vidět za krátkých 9 let, kdy počet domů v roce 1930 rychle narostl až na 2189 domů. Za dobu dalších 20 let vzrostl počet domů ve městě o necelé tři stovky nových domů.

O dost výrazněji se měnila plocha města, v roce 1900 a 1910 bylo město Znojmo na ploše 609 ha, ale již v roce 1921 se tato plocha zvětšila až na 1811 ha, samozřejmě díky připojení obce Mansberk, Hradiště sv. Hipolyta a osady Louka. Tato plocha zůstala prakticky nezměněna až do roku 1950, kdy vzrostla na 2328 ha, díky přičlenění obcí Starý Šaldorf, Bohumilice, Oblekovice, Nový Šaldorf, Sedlešovice, Dobšice a Nesachleby.

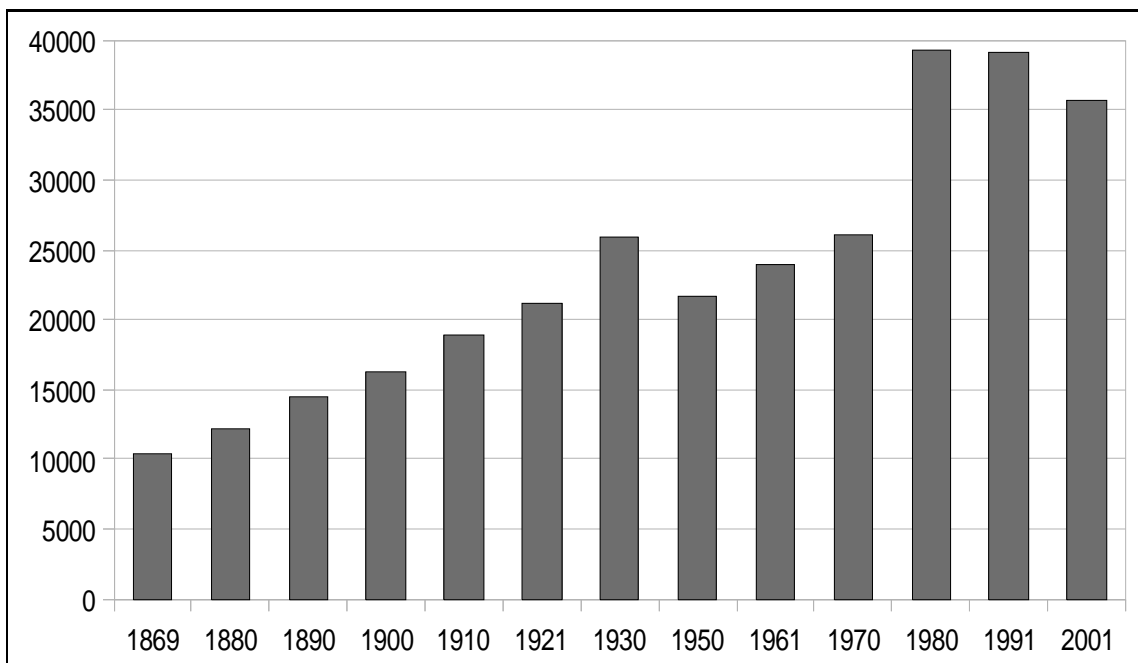
Graf 3: Rozložení obyvatelstva ve městě Znojmo v letech 1869 – 1950

zdroj: (Bartoš, Schulz, Trapl 1984, vlastní úprava)

Na uvedeném grafu můžeme pozorovat vývoj počtu obyvatel v samotném městě Znojmo a také národnostní skladbu obyvatelstva.

Jak je na grafu vidět, tak počet obyvatelstva během celého sledovaného období, období dlouhého téměř 100 let, vzrostl z 10 000 obyvatel na 20 000 obyvatel. Ve sledovaném období mělo město Znojmo nejvíce obyvatel v roce 1930, tehdy žilo ve Znojmě 25 855 obyvatel. Po druhé světové válce se tento počet snížil zhruba o pět tisíc, na 20 940 v roce 1950.

Co se týká národnostní skladby města Znojma, ta byla až do roku 1910 převážně německá. V roce 1880 zde žilo více než 10 500 Němců oproti necelým 14ti stovkám Čechů. Velmi podobná situace byla i v roce 1900 a 1910, kdy ve Znojmě žilo převážně německé obyvatelstvo. Situace se obrátila až v roce 1921, kdy poprvé žilo ve Znojmě více českého obyvatelstva oproti Němcům. V té době žilo ve Znojmě 11 691 Čechů a necelých 8 tisíc Němců. Mnohem výraznější rozdíl v národnostním složení můžeme vidět v roce 1930, kdy žilo ve Znojmě dvakrát tolik Čechů než Němců, konkrétně 16 139 Čechů a 8 347 Němců.

Graf 4: Vývoj počtu obyvatel ve městě Znojmo od roku 1860 – 2001

zdroj: (Historický lexikon obcí, 2005, vlastní návrh)

Na výše uvedeném grafu můžeme pozorovat, jaký byl vývoj počtu obyvatel ve městě Znojmo od roku 1869 do roku 2001 bez rozdělení na jednotlivé národnosti.

Jak je vidět z grafu, tak počet obyvatel rostl od roku 1869 až do roku 1930. Počet obyvatel rostl v uvedených obdobích vždy zhruba o 2 000 obyvatel. První propad v počtu obyvatel můžeme vidět v roce 1950, tedy po válce a odsunu, kdy se počet obyvatel Znojma snížil oproti předchozímu období zhruba o 4 000 obyvatel na 21 696 obyvatel, což znamenalo 26. místo mezi největšími městy v zemi. V dalších dvou sledovaných obdobích rostl opět počet obyvatel vždy zhruba o 3 000 obyvatel. Výrazný skok můžeme vidět v roce 1980, kdy se počet obyvatel vyhoupl z 26 000 až na 39 271 v roce 1980, což znamenalo 28. místo mezi největšími městy. V dalším období se počet obyvatel prakticky nezměnil, počet obyvatel klesl zhruba o 120 obyvatel. Během dalších 10 let se tento počet snížil na 35 758 obyvatel v roce 2001 a město Znojmo se tedy na 32. místě mezi všemi městy v České republice.

5.5 Změny ve využití půdy ve vymezeném území

V následující části se budu zabývat změnami ve využití ploch ve Znojemském okrese i samotném městě Znojmě.

Znojemsko, jakožto pohraniční oblast bylo ovlivněno blízkostí politické hranice, právě tato hranice ovlivnila současný stav i historický vývoj populace, také velmi výrazně ovlivnila hospodářství a tím i strukturu zemědělství, krajiny i využití samotných ploch.

5.5.1 Zastavěné plochy

Jako první se budu zabývat zastavěnými plochami, mezi které zahrnujeme kromě staveb určených k bydlení i průmyslové a zemědělské areály, pokud navazují na intravilán obce nebo jsou uvnitř vymezeného areálu. Dále sem můžeme zařadit i letiště, benzinové pumpy, nádraží, hotely, parkoviště, školské a vojenské objekty, hrady, zříceniny, zámky, parky a léčebny dále sem patří elektrárny, hřbitovy, skleníky v zahradnictví aj.

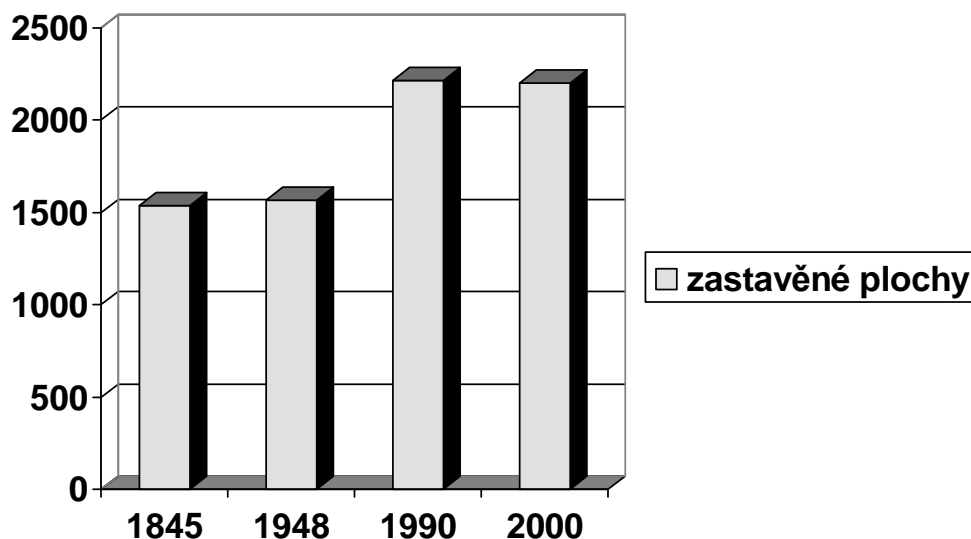
Vývoj zastavěných ploch v okrese Znojmo byl také odvozen od historických událostí, které zde probíhaly. Jakožto okres spadající do pohraničí se musel vypořádávat se situacemi, jako byl násilný odsun německého obyvatelstva, příchod nového obyvatelstva mnohdy nemajícího žádný vztah ke Znojemsku a i dalšími více či méně závažnými situacemi.

V průběhu historického vývoje musely ustoupit zastavěným plochám jednak orná půda, sady, vinice apod. nejinak tomu bylo i v okrese Znojmo.

Jak je vidět, tak v prvních dvou sledovaných obdobích se plocha zastavěného území v okrese Znojmo jinak zvlášť nezměnila. Výrazná změna v zástavbě nastala v období od roku 1948 do 1990, kdy plocha zastavěného území narostla téměř o 700 hektarů. Právě v tomto období, v období po druhé světové válce nastalo nové osídlování území a tedy i nově vzniklá zástavba.

Po osvobození Rudou armádou nastalo ve Znojmě i jeho bezprostředním okolí veliké osídlování bývalých německých usedlostí. Objevily se zde i takzvaní zlatokopové, kteří se chtěli osobně obohatit, zabrali nejlepší a největší

usedlosti. Znojensko mělo jako zemědělský kraj vždy dobrý zvuk a tak bylo jako první z pohraničních okresů osídlen (Pamětní spis města Znojma). Nový osídlenci přišli převážně z Kyjovska a Hradištska, kde se pěstovali přibližně stejné plodiny jako na Znojensku.

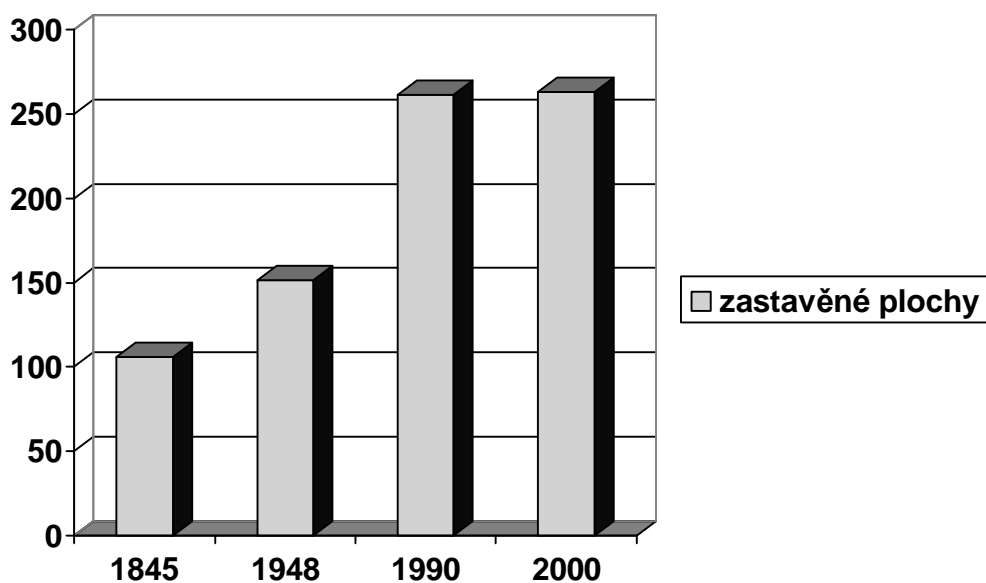

Graf 5: Plocha zastavěného území v okrese Znojmo v letech 1845 – 2000 (v ha)
zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Na uvedeném grafu je vidět, jak se vyvíjela situace ohledně zastavěného území v okrese Znojmo.

Do roku 1845 bylo v celém okrese zastavěno něco přes 1 500 ha půdy, což z celkové plochy území představuje hodnotu 0,9 % území. Prakticky stejná situace byla i v dalším období, období od roku 1845 do roku 1948, kdy se celková plocha zastavěného území v okrese Znojmo zvětšila o pouhých 30 hektarů.

Výraznější změna nastala až v roce 1990, kdy se zastavěná plocha v celém okrese Znojmo zvětšila za krátkých zhruba 50 let o zhruba dalších 700 hektarů, což znamenalo 1,3% z celkové plochy. Naopak v roce 2000 zůstala zastavěná plocha v okrese Znojmo téměř totožná s předešlým obdobím.

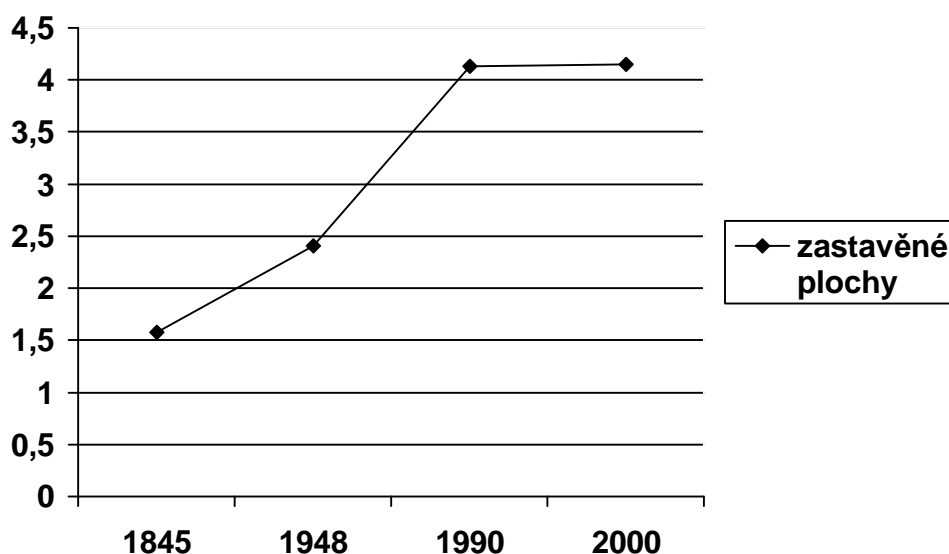

Graf 6: Plocha zastavěného území v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Co se týče samotných zastavěných ploch v katastrálním území města Znojmo, tak zde je situace podobná. V roce 1845 bylo zastavěno necelých 106 ha půdy, což znamenalo 1,58 % z celkové půdy připadající ke katastrálnímu území. Mezi roky 1845 až 1948 vzrostla plocha zastavěného území na 151 ha, což znamenalo 2,41 % z celkové plochy katastrálního území. Větší změna nastala v dalším období, tedy období let 1948 až 1990. Do této doby spadá i situace ve druhé polovině 70. let minulého století, kdy bylo ke Znojmu přičleněno několik obcí a vzrostla tak tedy i zastavěná plocha v katastru města Znojma. Plocha zastavěného území v tomto období narostla o dalších více než 100 hektarů, na 261 ha, což znamenalo 4,13 % z celkové plochy. V dalším krátkém období 10 let, zůstala situace prakticky stejná, plocha zastavěného území vzrostla o necelé 2 hektary, na 262,8 hektarů.

Níže je v grafickém vyjádření uvedeno, jak se změnilo procentuální zastoupení zastavěných ploch v katastru města Znojma k celkové výměře okresu. Výměra zastavěných ploch se od roku 1845 až do současnosti stále zvětšuje. Nejprve se výměra zastavěných ploch zvýšila o 0,83 % v období od roku 1845 do roku 1948, následně se zvýšila o dalších 1,72 % a poté ještě o 0,02 % za období od roku 1990 do roku 2000.

Graf 7: Grafické vyjádření vývoje zastavěných ploch v katastrálním území města Znojma

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

5.5.2 Zemědělská půda

V této kapitole jsem se zabývala výzkumem změny plochy zemědělské půdy, do které jsem shrnula půdu ornou, sady, zahrady, vinice, chmelnice, louky a pastviny.

Nejdříve stručně vytyčím jednotlivé druhy spadající do zemědělské půdy. Orná půda – představuje plochy obdělávaných polí, slouží k pěstování obilovin, okopanin, technických plodin, kukuřice, krmiv, olejnin, luštěnin, zeleniny aj. Ve zvolené sledované oblasti se jedná především o brambory, zeleninu,

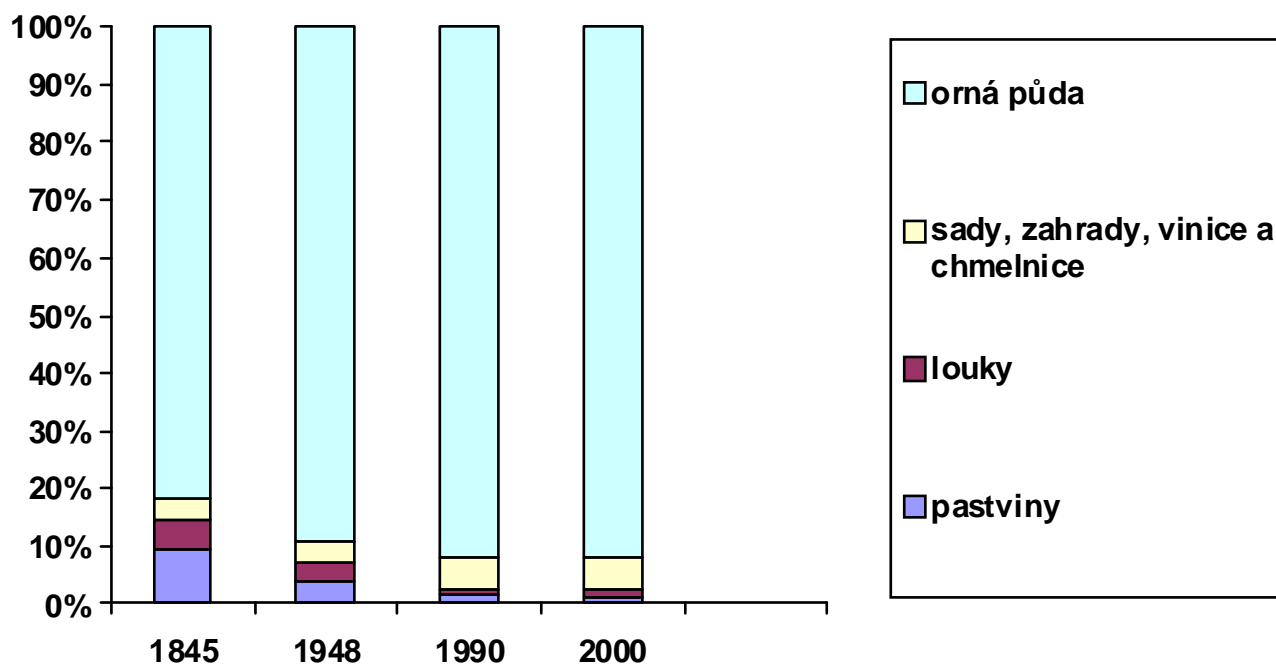
kukuřici, řepku olejku aj.

Sady a zahrady – jako samostatná kategorie jsou jen pokud jsou mimo zástavbu.

Vinice a chmelnice – zahrnují také i související objekty mimo intravilán obce, např. vinné sklepy uvnitř vinic.

Trvalé travní porosty – sem zařazujeme louky a pastviny, dále mokřady, stepi, polostepi, pole ležící ladem, vřesoviště a rákosiny.

Zemědělská půda zaujímá většinu sledovaného území v každém ze 4 období.

Graf 8: Využití zemědělské půdy v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Na uvedeném grafu je vidět, jak to v okrese Znojmo vypadalo v průběhu sledovaného období se zemědělskou půdou. Je vidět, že jednoznačně největší zastoupení měla a má orná půda. Tato půda zabírá od 80 % až po 90 % z celkové zemědělské půdy.

V roce 1845 bylo v celém okrese Znojmo 10 % pastvin, zhruba 5% připadlo na louky, kolem 3 % na zahrady, vinice, chmelnice a sady a zbývajících

80 % bylo orné půdy z celkové plochy zemědělské půdy.

V průběhu dalších 100 let, tedy v roce 1948 se situace trochu změnila. Zmenšila se plocha pastvin, luk i zahrad, vinic, chmelnic a sadů. Naopak vzrostla plocha orné půdy, která zabírala až 90 % z celkové zemědělské půdy.

V dalších obdobích let 1990 a 2000 byla situace prakticky stejná. Pastviny a louky zabíraly zhruba 2 % z celkové plochy zemědělské půdy, sady, vinice, zahrady a chmelnice zabírali okolo 8 % ze zemědělské půdy a na ornou půdu zbylo opět okolo 90 % z celkové zemědělské půdy.

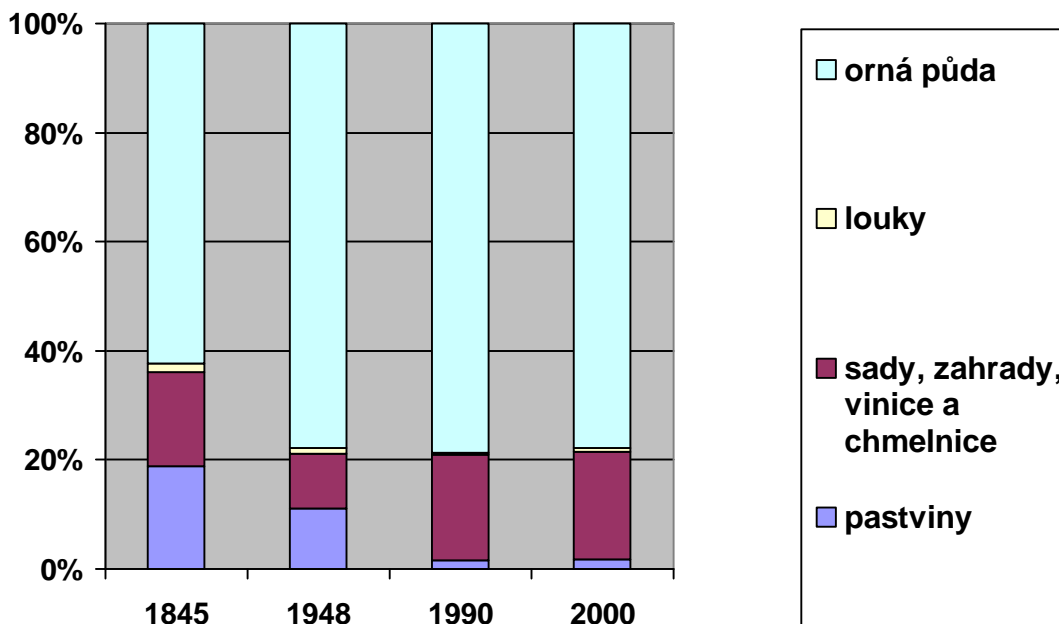
Co se týká samotného katastrálního území města Znojmo, tak tam byla situace jiná. Orná půda neměla tak výsadní postavení mezi ostatními druhy zemědělské půdy jako v celém okrese Znojmo.

V roce 1845 zaujímaly pastviny necelých 20 % z celkové plochy zemědělské půdy, prakticky stejnou část zaujímaly sady, zahrady, vinice a chmelnice, louky zaujímaly v katastrálním území města Znojmo největší plochu právě v roce 1845, i když naprosto zanedbatelnou část. Největší část zabírala opět orná půda, která zaujímala okolo 63 % z celkové plochy zemědělské půdy.

Do roku 1948 narostla plocha orné půdy dalších zhruba 15 % plochy, naopak ubylo luk, pastvin i sadů, zahrad, vinic a chmelnic.

Za dalších 42 let, tedy v roce 1990 ubylo radikálně pastvin, z 10 % na 2% z celkové plochy zemědělské půdy, naopak přibylo něco málo sadů, zahrad, vinic a chmelnic, luk bylo naprosto zanedbatelné množství, jen okolo 18 hektarů, naopak orné půdy zůstávalo stále stejně, okolo 78 % z celé zemědělské půdy.

Za dalších 10 let zůstala situace takřka stejná, pouze velice nepatrně vzrostla plocha sadů, vinic, zahrad a chmelnic.

Graf 9: Využití ploch v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

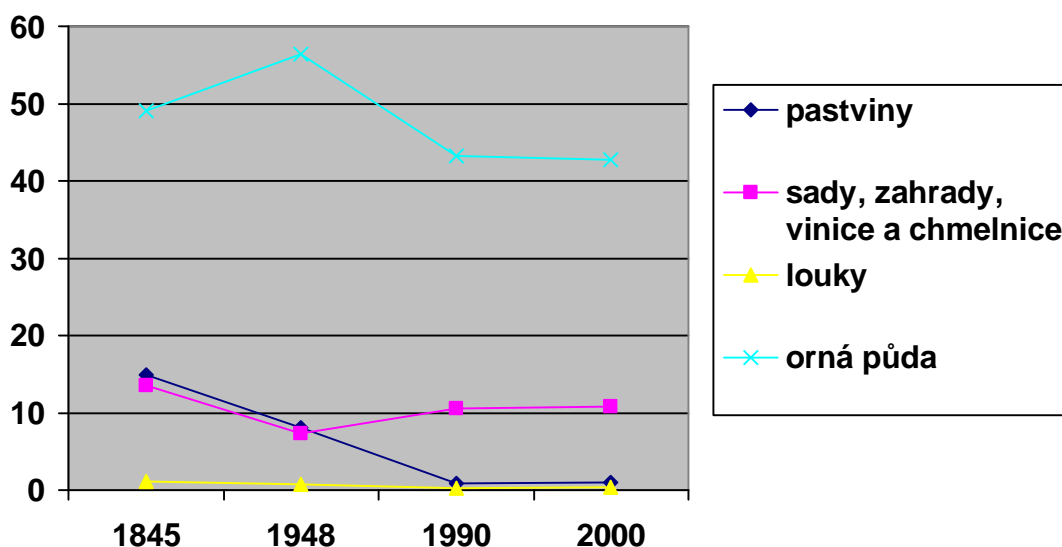
Níže je v grafickém vyjádření uveden vývoj zemědělských ploch v katastru města Znojma v letech 1845 až 2000.

Na grafu je patrné, že pastviny zaujímaly v roce 1845 zhruba 15 % z celé určené plochy území, poté do roku 1948 se jejich procentuální zastoupení snížilo pod 10 %, za dalších 42 let se ovšem plocha pastvin rapidně snížila, jejich plocha klesla z 8 % na 0,91 % a v roce 2000 se velice nepatrně jejich plochy opět zvýšila .

Sady, vinice, chmelnice a louky na tom byly v roce 1845 téměř stejně jako pastviny, v dalším období roku 1948 stejně tak, oproti pastvinám ale neměly nadále klesající tendenci, naopak, jejich procentuální zastoupení s mírně zvýšilo a tak v roce 1990 i v roce 2000 zaujímaly sady, zahrady, vinice a chmelnice okolo 10 % z celkové rozlohy půdy v katastru města Znojma.

Co se týká luk, tak jejich procentuální zastoupení je po celé sledované období velmi nepatrné, pohybuje se okolo 1% z celkové výměry katastru města Znojma.

Nejvýznamnější zastoupení v katastru má orná půda, v roce 1845 zaujímal necelých 50 % z celkové plochy půdy, do roku 1948 její zastoupení stoupl o dalších 7 %, pak ovšem nastal výrazný pád. Do roku 1990 se plocha orné půdy snížila bezmála o 13,5 %, poté zůstala již zhruba na stejné úrovni.

Graf 10: Grafické vyjádření vývoje zemědělských ploch v katastrálním území města Znojma

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

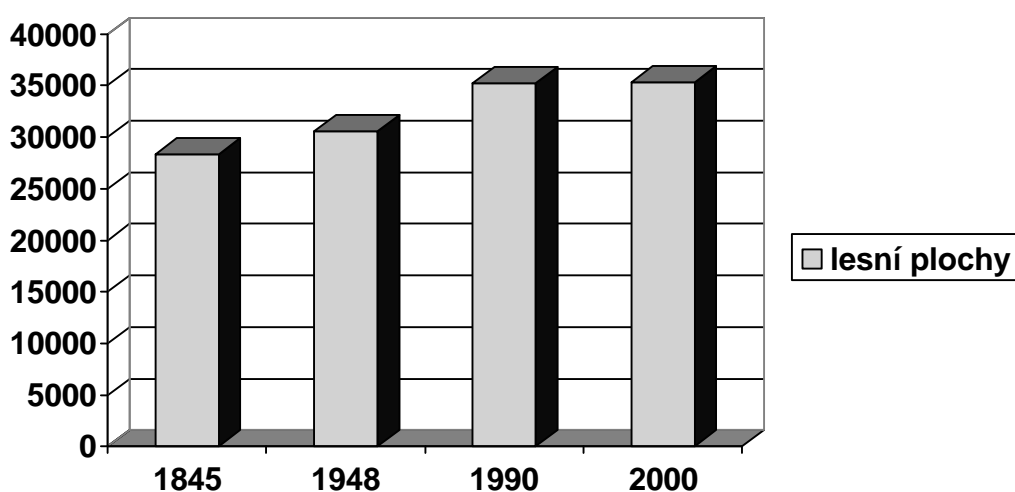
5.5.3 Lesní plochy

V této části se budu zabývat vývojem a změnami lesních ploch v zájmovém území.

Jako lesy označujeme také lesohospodářské objekty v lese nebo na okraji (myslivny, manipulační plochy), příměstské a rekreační lesy s osvětlením a rekreačními objekty, podmáčené lesy, arborety mimo intravilán obce, zámecké a historické obory a bažantnice a také souvislé porosty křovin, větrolamy.

V okrese Znojmo bylo vždy nejvíce lesů v oblasti soudního okresu Vranov tzn. na západní straně okresu, do této západní oblasti okresu spadá i NP Podyjí, se svojí rozlohou 63 km² z této celkové rozlohy parku je 84 % zalesněno (www.nppodyji.cz).

Co se týče lesních ploch v celém okrese Znojmo, tak zde se situace příliš nezměnila. Plocha lesů se v okrese pohybovala od 28 000 až po 35 000 hektarů, což znamenalo, že lesy zabíraly od 17 % plochy okresu v roce 1845, přes 18,7 % plochy okresu v roce 1948 až po 21,6 % plochy okresu v roce 1990.

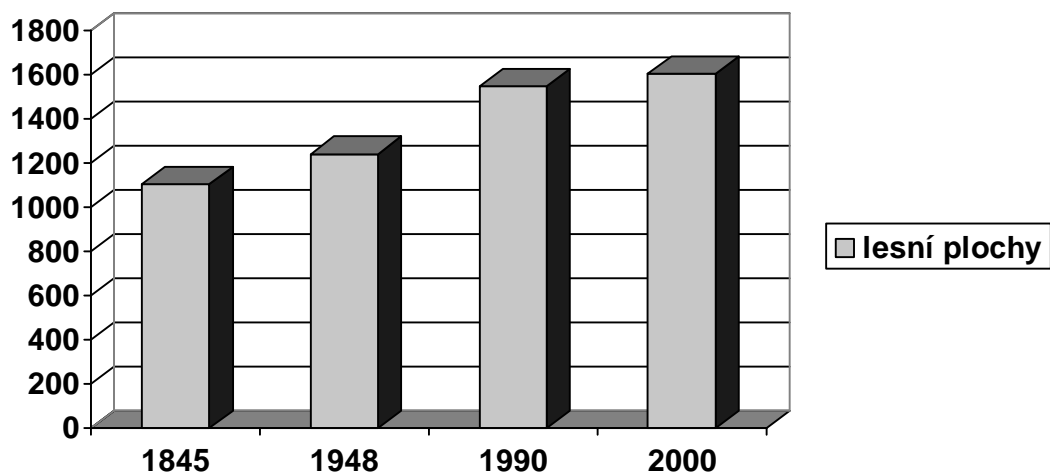

Graf 11: Plocha lesů v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Lesní plochy v katastrálním území města Znojma zaujímaly poměrně významné postavení.

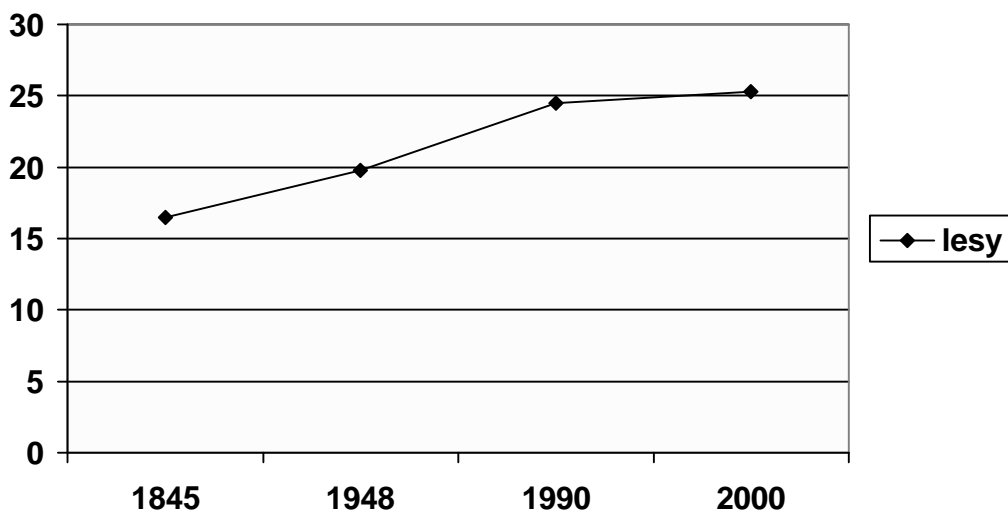
V roce 1845 bylo v tomto katastrálním území 1106 ha lesů, což znamenalo 16,5 % z celkové plochy půdy, v roce 1948 byla tato hodnota ještě vyšší a lesy zabíraly 19,8 % z celého území, jejich plocha nadále rostla až k hodnotě 25,3 % plochy území v roce 2000.

Graf 12: Lesní plochy v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Níže je v grafickém vyjádření shrnuto, jak se vyvíjela plocha lesních porostů v katastrálním území města Znojma. V roce 1845 zaujímaly lesy 16,5 % plochy z celého území, během dalšího období, tedy do roku 1948 jejich plocha vzrostla o 3,3 %, během dalšího sledovaného období lesních porostů opět přibýlo, tentokrát o dalších bezmála 5 % a nakonec v roce 2000 bylo v katastrálním území města Znojma více jak 25 % z celkové plochy lesů.

Graf 13: Grafické vyjádření vývoje lesních ploch v katastrálním území města Znojma

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

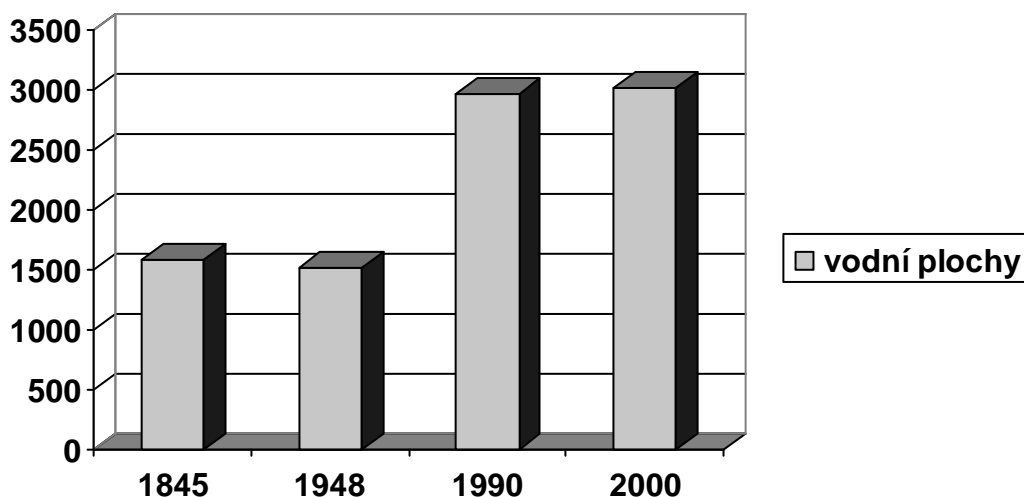
5.5.4 Vodní plochy

V této další části se bude věnovat vývoji vodních ploch v okrese Znojmo. Jak je již v této práci výše zmíněno, okresem Znojmo náleží do povodí řeky Dyje, dále zde protéká Jeviškovka a Daníř na jihu okresu a malé potůčky – Mramotický, Dobšický a Leska, také se zde nachází několik rybníků a vodních nádrží. Dvě nejvýznamnější jsou Znojemská vodní nádrž a Vranovská vodní nádrž. Jako první byla vybudována Vranovská přehrada v letech 1930 až 1934, dnes určená k výrobě elektrické energie, rekreaci, protipovodňové ochraně i sportovnímu rybaření a plavbě (www.pmo.cz).

Jako druhá byla zbudována v letech 1962 až 1966 Znojemská přehrada, která slouží především jako zásobárna pitné vody pro Znojmo, ale také k výrobě elektrické energie, k ochraně před povodněmi a k vyrovnávání nepravidelných odtoků vody z Vranovské přehrady (www.pmo.cz).

Do kategorie vodní plochy obecně spadají mrtvá ramena stále nebo občasně zaplněná vodou, jezera, rybníky, vodní nádrže mimo intravilán obce (např. požární nebo koupaliště), těžební poklesové sníženiny zaplavené vodou, zaplavené kamenolomy, štěrkoviště, močály.

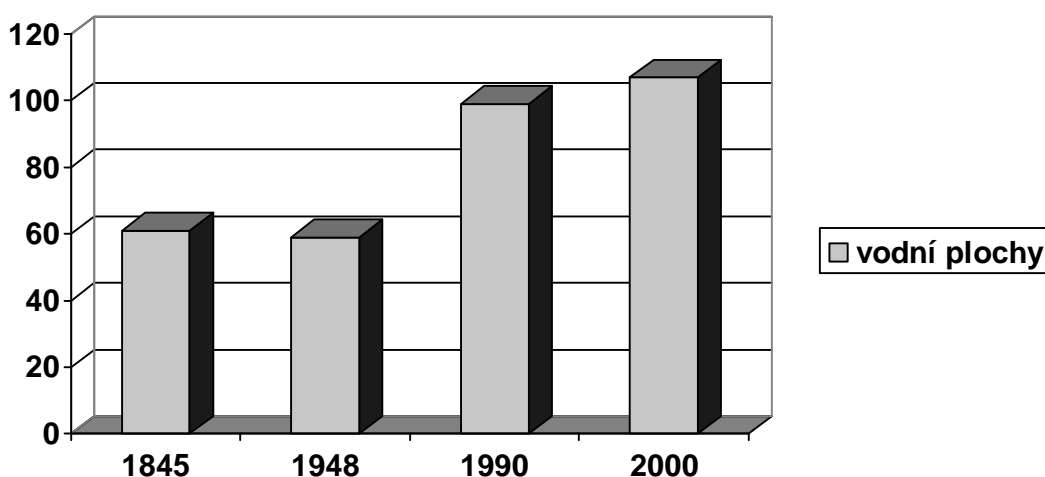
Jak je vidět na níže uvedeném grafu, tak plocha vodních ploch v okrese Znojmo byla v roce 1845 něco málo přes 1 500 hektarů, do roku 1948 tato plocha o něco snížila a výrazný nárůst můžeme vidět v období od roku 1948 do roku 1990, kdy se hodnota vodních ploch v okrese prakticky zdvojnásobila. Na tento výrazný nárůst má vliv jednak zbudování vodní nádrže Vranov, ale také zbudování dalších malých umělých vodních nádrží a toků např. Mlýnská strouha, kanál Krkovice-Hevlín, vodní nádrž Oleksovice, vodní nádrž Výrovce a také několik málo rybníků, které můžeme najít u Jaroslavic, Hrušovan, okolo Olbramkostela aj.

Graf 14: Vodní plochy v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

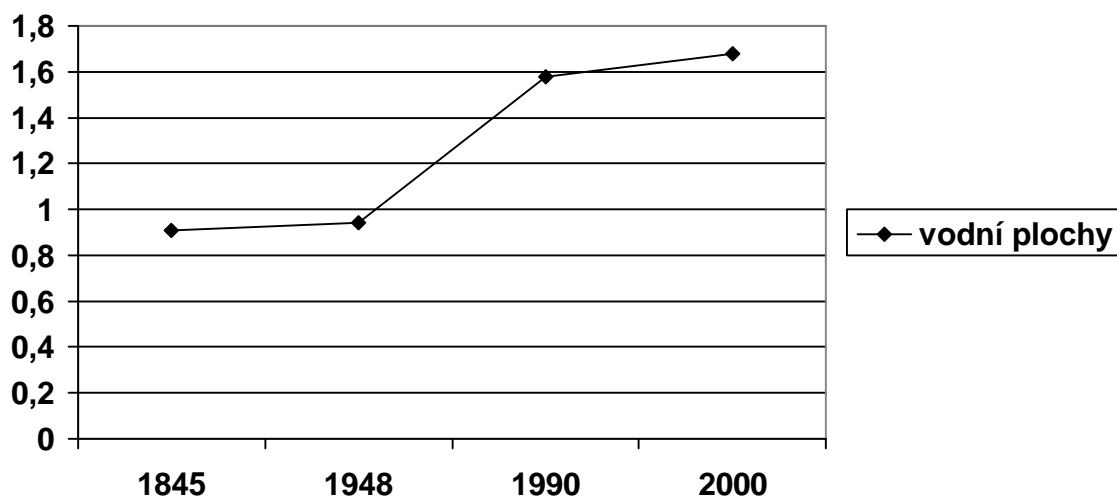
Co se týká samotného katastrálního území města Znojma, tak i zde je situace velice podobná celému okresu. V roce 1845 zabíraly vodní plochy 61 hektarů, o téměř sto let později byla jejich plocha téměř stejná – 59,5 hektarů. Výrazný nárůst ale můžeme zaznamenat v dalším období, tedy od roku 1948 do roku 1990 kdy se tyto vodní plochy téměř zdvojnásobily, aby za dalších 10 let ještě nepatrně vzrostly.

Graf 15: Vodní plochy v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Níže je v grafickém vyjádření uvedeno, jak se v katastrálním území města Znojma měnila plocha vodních ploch. V roce 1845 vodní plochy nezaujímaly ani 1 % z celkové plochy území, stejně jako v roce 1948. V dalším období do roku 1990 se tento stav přeci jen zvýšil, přesto ale vodní plochy zaujímaly pouze 1,58 % z celkového území, v roce 2000 to bylo necelých 1,7 % z celkového území. Je tedy vidět, že vývoj v této kategorii vzhledem k celkovému území nebyl nikterak výrazný.

Graf 16: Grafické vyjádření vývoje vodních ploch v katastrálním území města Znojma

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

5.6 Souhrnné změny ve sledovaných kategoriích

V této kapitole se pokusím výše uvedené změny ve využití půdy shrnout ještě jednou, k celému okresu Znojmo i katastrálnímu území Znojmo jako jeden celek.

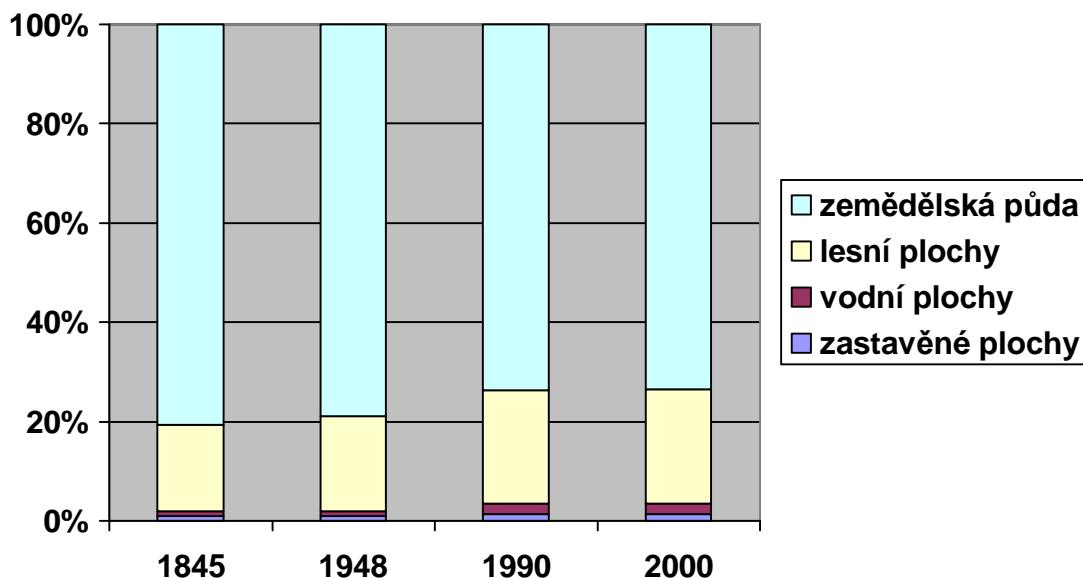
Na níže uvedeném grafu je patrné, že nejvíce plochy v okrese Znojmo zabírala i zabírá zemědělská půda.

V roce 1845 zabírala zemědělská půda více než 80 % z celkové plochy okresu, statní 3 kategorie nedosáhly dohromady ani 20 % z plochy okresu.

V roce 1948 je situace podobná, jen lesní plochy se zvětšily zhruba o 5 000 hektarů.

V roce 1990 se zvýšily všechny kategorie, kromě zemědělské půdy. Vrostl podíl zastavěných ploch, nepatrně vzrostl podíl vodních ploch, o něco víc výrazněji přibýlo lesů a na zemědělskou půdu zbylo okolo 77 % z celkové plochy okresu.

Dostí podobná situace byla i v roce 2000.

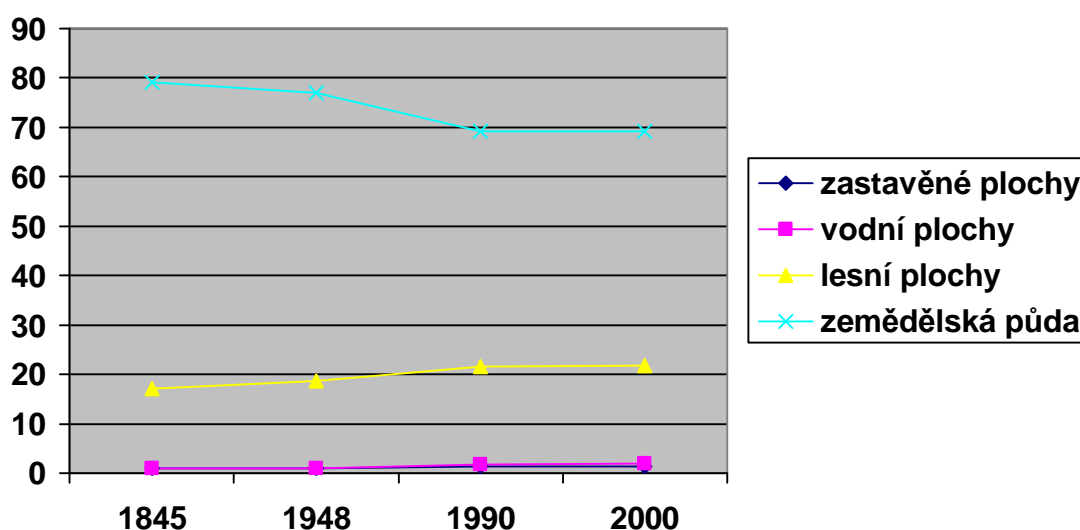

Graf 17: Využití ploch v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

Jak je vidět níže na grafickém vyjádření vývoje využití území v okrese Znojmo, tak vodní plochy se téměř překrývají se zastavěnými plochami.

Vodních ploch bylo v okrese Znojmo v roce 1845 okolo 18 % z celkové výměry území a jejich plocha nadále rostla, až na hodnotu 21,7 % z celkové výměry okresu. Největší procentuální zastoupení měla a má v okrese Znojmo zemědělská půda, i když její hodnoty v celém sledovaném období klesaly. V roce 1845 patřilo zemědělské půdě necelých 80 % z celkové výměry okresu, během dalšího období se tato výměra snížila o 2,17 %, a do roku 1990 byla tato výměra snížena o dalších 7,82 % z celkové výměry plochy okresu. Velmi podobná situace byla i v roce 2000, kdy výměra zemědělské půdy klesla o dalších 0,09 %.

Graf 18: Souhrnné grafické vyjádření vývoje využití území v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

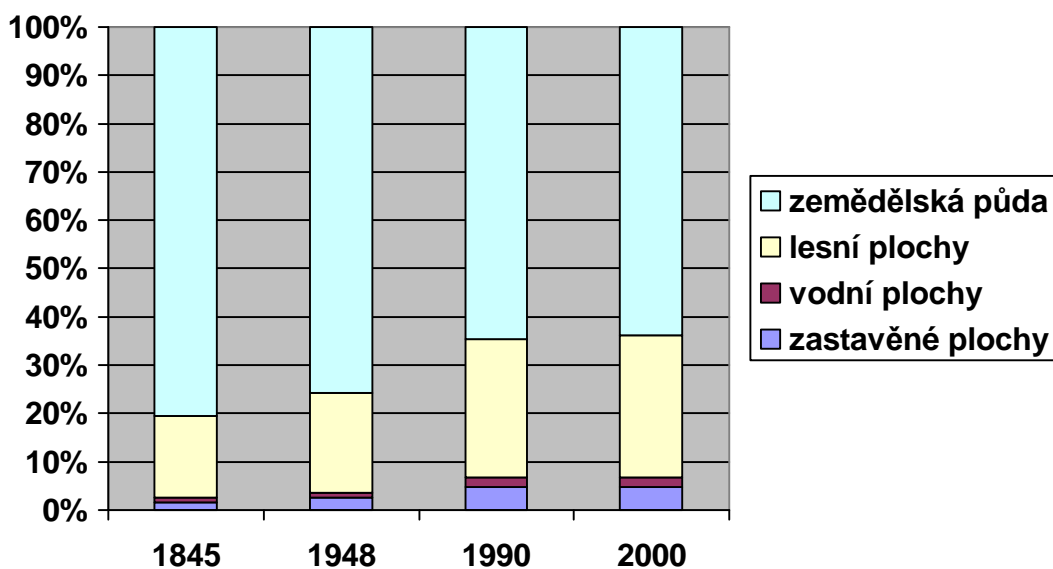
Co se týče využití ploch v katastru města Znojma, tam byla situace následující.

Nejmenší plošné zastoupení zde v roce 1845 měly vodní plochy, které zabíraly pouze 61,4 hektarů z celkového studovaného území. O něco málo větší zastoupení měly zastavěné plochy, které tehdy zabíraly 106 hektarů. Již tradičně výraznější část území zabíraly v roce 1845 lesy, ty se rozkládaly na ploše 1 106 hektarů. Opět největší zastoupení měla zemědělská půda, které se rozprostírala na ploše 5262 hektarů.

V dalším sledovaném roce, tedy roce 1948 byla situace téměř podobná u vodních ploch, nepatrně vzrostla plocha zastavěných území a to na 151 hektarů. Zvýšila se i plocha lesů a to na 1 241 hektarů, naopak o 700 hektarů klesla plocha zemědělské půdy.

V roce 1990 můžeme sledovat výraznější nárůst zastavěného území i lesních ploch, naopak jen mírné zvýšení ploch vodních a výraznější snížení zemědělské půdy.

Prakticky totožná situace byla i v roce 2000.

Graf 19: Využití ploch v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

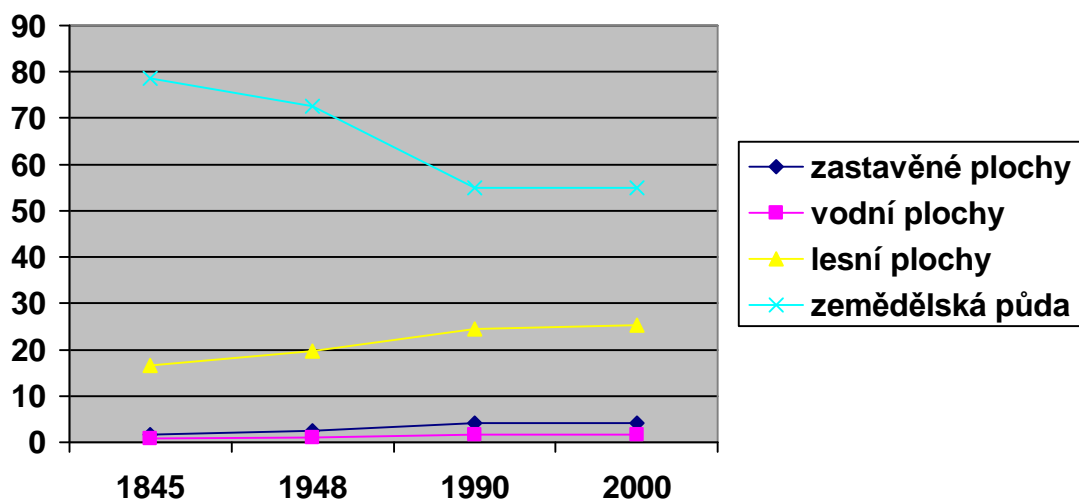
Na níže uvedeném souhrnném grafickém vyjádření vývoje využití území je vidět, jak se jednotlivé kategorie měnily.

Vodní plochy se po celé sledované období pohybovaly v rozmezí od 0,91 % po 1,68 % z celkového katastrálního území.

Prakticky stejný vývoj můžeme sledovat i u zastavěných ploch, které se pohybovaly v rozmezí od 1,58 % až 4,15 % z celkového katastrálního území.

Výraznější změny můžeme vysledovat u lesních ploch, kdy se jejich procentuální zastoupení zvyšovalo od 16,53 % v roce 1845, přes rok 1948 kdy zaznamenaly hodnotu 19,78 % z celkové výměry sledovaného území, dále v roce 1990 narostl jejich procentuální počet o dalších necelých 5 % a v roce 2000 zůstal na stejné úrovni jako v roce 1990.

Ještě výraznější změny můžeme vidět na zemědělské půdě, kde se plocha půdy neustále zmenšovala, od roku 1845 kdy zemědělská půda tvořila 78,68 % plochy katastrálního území, přes rok 1948 kdy se snížila tato plocha o dalších 6,04 % její výměry, až k roku 1990 kdy tato výměra klesla o dalších 17,65 %. Právě v období od roku 1948 do roku 1990 prodělala struktura zemědělské krajiny zásadní, dramatické a hluboké změny. Příčiny těchto změn můžeme spatřovat v politických a také ekonomických změnách, ve změně vlastnických poměrů. Nejdříve probíhala v 50. a 60. letech minulého století socialistická kolektivizace, kdy docházelo k rozorávání mezí a slučování pozemků. Poté nastala druhá etapa změn, která souvisela se zemědělskou velkovýrobou v 70. letech (Lipský, 2000).

Graf 20: Souhrnné grafické vyjádření vývoje využití území v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000

zdroj: (www.lucc.ic.cz, vlastní návrh)

6 ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo zhodnotit vývoj vybraných geografických aspektů města Znojma, mezi další cíle této práce patřilo zhodnotit urbanistický vývoj města Znojma v historických souvislostech a v neposlední řadě bylo cílem této práce sledovat demografický vývoj města. Práce byla zaměřena na období od 40. let 19. století do současnosti.

V tomto období prošla naše země od kapitalismu umožněnému revolucí z let 1848/1849 přes zemědělskou revoluci, zvyšování efektivity zemědělské výroby, dále přes 1. světovou válku, velkou hospodářskou krizi let třicátých, 2. světovou válku, okupaci, odsun obyvatelstva, působení prvků tržní ekonomiky aj.

Město Znojmo a celý znojemský okres prožíval svoji největší slávu v dobách rakouské monarchie, tehdy bylo Znojmo kulturním i hospodářským centrem dané oblasti. Znojmo také tvořilo důležitou dopravní tepnu, spojující Vídeň s Prahou. S vydáním Benešových dekretů město Znojmo o tuto pozici přišlo. Sudetští Němci byli nuceni odejít z města a s nimi odešla i inteligence. V této době nastal ve Znojmě hospodářský pokles, zapříčiněný také tím, že se do města přistěhovali lidé bez citového pouta k dané oblasti a hlavně bez jakýchkoliv znalostí o zemědělství. Znojmo, které v minulosti mohlo celkem důstojně konkurovat i Vídni upadlo do stínu pohraniční oblasti, kam ji ještě hlouběji uvrhly uzavřené hranice železnou oponou. Nakonec se však ukázalo, že železná opona uchránila údolí řeky Dyje, a po pádu železné opony zde byl vyhlášen Národní park Podyjí.

Znojemsko je typicky zemědělský region, ve kterém převládá zemědělstvím nad průmyslem, věhlasné jméno získaly v minulosti např. znojemské okurky a vinná réva, dále se zde pěstuje většina druhů zeleniny a ovoce. Vždy zde proto měla nadprůměrné zastoupení zemědělská půda a to především orná půda.

Během celého sledovaného období, tedy od 40. let 19. století do současnosti měla nadprůměrné zastoupení zemědělská půda, i když její rozloha se postupně snižovala, a to zejména od roku 1948. Stejně tak se snižovaly i jednotlivé druhy v této kategorii, snižovala se výměra orné půdy, i

pastviny, naopak nepatrně vzrostla výměra sadů, zahrad, vinic a chmelnic.

Také plochy zastavěné se zvětšovaly, tak jako kdekoliv jinde v České republice, právě těmto plochám musela ustoupit i orná půda.

Co se týká urbanistického vývoje města Znojma, tak zde můžeme směle shrnout, že díky schválení podkladu „Rozšíření města a regulační plán města Znojma“ z roku 1871 si město zachovalo své historické jádro. Tento plán byl v platnosti až do poloviny 20. století. Historického jádra se nikterak nedotkla ani socialistická výstavba z let 70., která rozšířila město v jeho okrajových částech panelovou výstavbou.

Demografický vývoj města byl několikrát významně ovlivněn politicko-historickými souvislostmi. Dlouhou dobu, až do roku 1910 byl znojemský okres převážně německý, české obyvatelstvo začalo převládat okolo roku 1921 a v současnosti má město Znojmo necelých 35 tisíc obyvatel.

Znojmo jakožto město v pohraniční oblasti prošlo v nedávné minulosti nelehkým obdobím, přesto se dokázalo vzchopit a v současné době patří mezi moderní česká města, které láká turisty během celého roku. Největší příliv turistů do Znojma je ovšem začátkem září, kdy ve městě probíhá Znojemské historické vinobraní, které bylo opět obnoveno v roce 1990.

Roku 2010 dokonce získalo město Znojmo titul Historické město roku, znojemská radnice se nadále snaží město vylepšovat, probíhají modernizace náměstí, úpravy v městské památkové rezervaci i mimo toto území. Můžeme tedy doufat, že tento stav bude i v budoucnosti a město Znojmo bude nadále vzkvétat.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Bartoš, J., Schulz, J., Trapl, M. (1984): Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 – 1960. Svazek IX, Okresy: Znojmo, Moravský Krumlov, Hustopeče, Mikulov. Profil, Ostrava, 345 s.

Buřvalová, M. (2012): Určení časových změn urbánních tříd ve Znojmě a jejich závislost na změně hustoty silniční dopravy za uplynulých 40 let. Diplomová práce, Katedra mapování a kratografie, České Vysoké učení technické v Praze.

Čučka O. a kolektiv autorů, (1976): 750 let města Znojma, Krajské nakladatelství Brno, s. 136.

Fialová, E.: Vliv terénu na urbanistický vývoj města Znojma. Urbanismus a územní rozvoj, 2008, roč. 11, č. 4, str. 42-46.

Holík K. : Pamětní spis města Znojma. O novou nemocnici ve Znojmě.

Horská, P., Maur, E., Musil, J. (2002): Zrod velkoměsta. Urbanizace českých zemí a Evropa. Paseka, Praha – Litomyšl, 352 s.

Chromý, P. (2001): Výzvy pro českou historickou geografii? In: Historická geografie 31. Praha. Historický ústav.

Kozdas, J.: Znojmské avenue, bulvár, velkoměstský šachovnicový systém ulic a jejich zaniklý památkový fond. In: *Ročenka Státního okresního archivu ve Znojmě 2001*, s. 98 – 112.

Lipský, Z. (2000): Sledování změn v kulturní krajině. Kostelec nad Černými lesy. Česká zemědělská univerzita Praha, 75 s.

Mažárová, M. (2011): Architektura a urbanismus ve Znojmě 1945 – 1989. Diplomová práce, Katedra Dějin umění, Univerzita Palackého v Olomouci.

Odsloň J.: Znojmo a Československý stát. Stavební rozvoj Znojma.

Písaříčková, L. (1975): Geologie Znojemska. Stručný průvodce expozicí Jihomoravského muzea. Jihomoravské muzeum, Muzeum, 13 s.

Poláček, J. (2008): Územní studie pro lokalitu zahrádek Pražská a Cínová hora [online]. Citováno [21.12.2012]

Dostupné z www:

<http://www.znojmocity.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=19341&id=4050&query=%C3%BAzemn%C3%AD+studie+zahr%C3%A1dek&p1=1164>

Richter V., Samek B., Stehlík M. (1966): Znojmo, Odeon Praha, s. 221.

Semotanová, E. (2002): Historická geografie českých zemí. Historický ústav AV ČR, Praha, 279 s.

Znojmo – průvodce po městě (1994), Brno, K-Public, s. 45.

Janků V. a kol. autorů (2005): Historie Znojma v obrazech. Příběhy z historie a současnosti, Nakladatelství K – public, Brno.

Internetové zdroje:

www.czso.cz [online]. Český statistický úřad [25.11.2012] dostupné z www: <http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_znojmo>

www.znojmocity.cz [online]. Znojmo, město s přívlastkem. [22.10.2012] dostupné z www: <<http://www.znojmocity.cz/historie/d-2406/p1=18742>>

www.wikipedia.org [online]. Wikipedia. [5.11.2012] dostupné z www: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Znojmo>>

www.czso.cz [online]. Český statistický úřad [2.11.2012] dostupné z www: <[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/\\$File/13n106cd1.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/9200404384/$File/13n106cd1.pdf)>

www.geoportal.gov.cz [online]. Portál veřejné správy [28.12.2012] dostupné z www: <<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map/>>

www.nppodyji.cz [online]. Správa Národního parku Podyjí [26.12.2012] dostupné z www: <<http://www.nppodyji.cz/pece-o-uzemi>>

www.pmo.cz [online]. Povodí Moravy [31.12.2012] dostupné z www: <<http://www.pmo.cz/cz/uzitecne/vodni-dila/vranov/>>

www.lucc.ic.cz [online]. Využití ploch a sociální metabolismus České republiky [9.11.2012] dostupné z www: <http://lucc.ic.cz/lucc_data/>

8 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ORP	Obec s rozšířenou působností
TTP	Trvalé travní porosty
p.o.	Politický okres
s.o.	Soudní okres
ha	hektar
POU	Pověřený obecní úřad
NP	Národní park

9 SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Rozdělení hospodářské půdy (v ha) podle druhu v roce 1900

Graf 2: Rozdělení půdy (v ha) podle druhu v roce 1930

Graf 3: Rozložení obyvatelstva ve městě Znojmo v letech 1869 – 1950

Graf 4: Vývoj počtu obyvatel ve městě Znojmo od roku 1860 – 2001

Graf 5: Plocha zastavěného území v okrese Znojmo v letech 1845 – 2000 (v ha)

Graf 6: Plocha zastavěného území v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 7: Grafické vyjádření vývoje zastavěných ploch v katastrálním území města Znojma

Graf 8: Využití zemědělské půdy v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 9: Využití ploch v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 10: Grafické vyjádření vývoje zemědělských ploch v katastrálním území města Znojma

Graf 11: Plocha lesů v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 12: Lesní plochy v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 13: Grafické vyjádření vývoje lesních ploch v katastrálním území města Znojma

Graf 14: Vodní plochy v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 15: Vodní plochy v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 16: Grafické vyjádření vývoje vodních ploch v katastrálním území města Znojma

Graf 17: Využití ploch v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 18: Souhrnné grafické vyjádření vývoje využití území v okrese Znojmo v letech 1845 až 2000

Graf 19: Využití ploch v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000 (v ha)

Graf 20: Souhrnné grafické vyjádření vývoje využití území v katastrálním území města Znojmo v letech 1845 až 2000

10 SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Vzdělání městského a venkovského obyvatelstva na 1 000 obyvatel průměrně ročně, podle Boháče.

Tab. 2: Největší města českých zemí v příslušném roce (počet obyvatel v tisících)

Tab. 3: Plocha politického okresu Znojmo (v ha)

Tab. 4: Počet domů v okrese Znojmo

Tab. 5: Počet obyvatel politického okresu Znojmo

Tab. 6.: Počet domů, obyvatel a národnostní složení obyvatel ve městě Znojmo v letech 1869 - 1950

11 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Zájmové území na mapě II. vojenského mapování

Obr. 2: Zájmové území na mapě III. vojenského mapování

Obr. 3: Současné katastrální vymezení města Znojma

Obr. 4: Místní části města Znojma

Obr. 5: Rozšíření města a regulační plán města Znojma, 1871

Obr. 6: Historický vývoj města Znojma

12 SEZNAM PŘÍLOH

P 1: Počet obyvatel a domů v okrese Znojmo v letech 1868 až 2001

Zdroj: Historický lexikon obcí ČR

Poř. č. obce	Obec, část obce	Prv.plis. zmlnka	Výměra v ha	Počet obyvatel								
				1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961
	Okres celkem		163708	110100	118755	124452	130438	136137	138698	146137	108678	115254
1.	Bantice	1046	376	323	305	336	372	373	389	390	309	341
2.	Běhařovice		1403	847	865	939	946	935	935	932	764	757
	1. Běhařovice	1046		315	311	372	377	345	346	365	309	308
	2. Ratišovice	1358		201	206	227	246	268	254	273	214	210
	3. Stupešice	1447		331	348	340	323	322	335	294	241	239
3.	Bezkov	1252	563	257	239	272	295	291	259	274	276	260
4.	Bitov	1046	607	346	375	384	407	420	416	402	217	244
5.	Blanné	1738	247	163	131	123	178	163	150	167	119	119
6.	Blížkovice	1349	2080	1194	1270	1295	1277	1345	1383	1405	1210	1271
7.	Bohutice	1253	716	539	694	707	738	697	778	768	669	800
8.	Bojanovice	1349	1140	293	304	337	371	336	354	337	246	244
9.	Borotice	1283	1207	696	755	726	790	833	759	741	409	422
10.	Boskovštejn	1586	760	403	377	420	478	449	440	408	317	363
11.	Božice	1225	2989	1899	2136	2129	2255	2300	2501	2593	1366	1606
12.	Braňšovice	1222	1106	738	814	830	798	852	873	861	518	569
13.	Břežany	1228	1642	978	972	920	1000	1060	1064	1216	881	1103
14.	Citonice	1252	895	556	501	483	465	499	459	440	454	513
15.	Ctidružice	1360	1266	437	446	486	504	502	536	554	442	466
16.	Čejkovice	1248	920	436	474	483	460	523	538	555	349	347
17.	Čermákovice	1270	533	230	263	259	278	259	257	262	248	271
18.	Černín	1131	994	344	355	388	382	378	444	448	310	309
19.	Damnice	1353	800	328	433	422	468	532	579	547	376	360
20.	Dobelice	1260	400	238	257	272	262	261	270	252	270	282
21.	Dobřínsko	1131	551	386	417	469	451	456	506	467	420	421
22.	Dobšice	1190	474	788	729	996	1088	931	927	1079	849	889
23.	Dolenice	1046	447	378	458	364	360	393	440	388	257	259
24.	Dolní Dubňany	1351	812	441	426	480	523	539	605	626	477	503
25.	Dyjákovice	1279	1931	2423	2545	2611	2758	2901	3007	3257	1241	1102
26.	Dyjákovičky	1220	1300	853	896	890	914	897	960	997	647	560
27.	Dyje	1283	460	493	464	454	455	461	489	519	480	448
28.	Džbánice	1253	540	213	231	247	244	259	290	293	219	227
29.	Grešlové Mýto	1700	216	226	234	231	224	252	265	264	258	309
30.	Havraníky	1269	920	575	652	695	711	659	673	621	515	472
31.	Hevlín	1282	2699	1777	1883	1990	2006	2205	2384	2423	1453	1360
32.	Hluboké Mašůvky	1349	1284	518	568	589	628	692	695	736	734	778
33.	Hnanice	1201	777	624	629	613	595	587	584	565	353	293
34.	Hodonice	1281	871	805	734	690	913	876	916	1009	863	884
35.	Homí Břečkov		2111	594	572	619	557	565	562	607	394	372
	1. Čížov	1323		220	217	232	230	196	180	223	123	111
	2. Homí Břečkov	1323		374	355	387	327	369	382	384	271	261
36.	Homí Dubňany	1279	674	423	478	530	526	521	511	510	450	423
37.	Homí Dunajovice	1358	1005	878	977	998	1035	1092	1132	990	820	840
38.	Homí Kounice	1235	1238	501	493	495	504	486	509	491	398	385
39.	Hostěradice		2729	2034	1883	2021	2043	2051	1964	1987	1551	1506
	1. Hostěradice	1200		1318	1171	1301	1309	1291	1258	1284	971	953
	2. Chlupice	1287		195	201	197	215	234	210	216	213	218
	3. Míšovice	1307		521	511	523	519	526	496	487	367	335
40.	Hostim	1322	1900	717	766	758	759	733	731	670	547	663
41.	Hrabětice	1454	1605	779	974	1163	1315	1555	1564	1605	1135	1219
42.	Hrádek	1046	2169	1900	2039	2044	2035	2168	2264	2238	984	1126
43.	Hrušovany nad Jevišovkou	1131	2532	2024	2274	2162	2362	2569	2643	2945	2076	2470
44.	Chvalačice	1498	1181	434	473	515	412	418	408	382	307	264
45.	Chvalovice		884	692	723	759	723	711	690	681	493	401
	1. Hatě											
	2. Chvalovice	1284		692	723	759	723	711	690	681	493	401
46.	Jamolice	1281	1293	471	493	525	570	604	650	644	576	603
47.	Jaroslavice	1249	1578	1904	2041	2182	2223	2408	2544	2598	1263	1322
48.	Jevišovice	1289	787	1087	1237	1182	1208	1319	1222	1092	973	1244
49.	Jezeřany-Maršovice	1306	1069	708	848	887	935	1030	1052	1054	868	929
50.	Jiřice u Miroslavi	1385	853	659	748	661	719	684	711	708	424	397
51.	Jiřice u Moravských Budějovic	1349	384	127	131	147	162	160	142	140	112	136
52.	Kadov	1235	625	426	444	400	377	401	439	372	301	272
53.	Korolupy	1373	1547	339	366	362	374	406	462	432	346	317
54.	Kravsko	1092	826	445	496	486	560	640	565	592	561	607
55.	Krhovice	1294	813	607	623	654	648	680	757	789	560	554
56.	Křepice	1190	724	235	228	302	248	263	280	262	238	237

Poř. č. obce	Počet obyvatel				Počet domů													
	1970	1980	1991	2001	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	
	111855	115247	113508	114048	18646	20352	21523	22798	24367	25265	29333	26287	23953	23939	24486	28145	30033	
1.	283	225	194	190	64	65	71	78	86	87	97	73	66	63	65	74	78	
2.	630	512	465	425	168	174	181	189	188	188	205	214	203	192	168	200	204	
	260	239	212	193	65	65	69	69	72	74	81	88	84	80	75	83	85	
	177	131	110	105	34	38	43	47	48	51	57	67	59	57	49	61	59	
	193	142	143	127	69	71	69	73	68	63	67	59	60	55	44	56	60	
3.	242	212	194	206	47	49	53	60	62	62	67	71	65	63	60	61	70	
4.	224	194	171	154	67	69	68	68	70	70	71	64	60	61	57	64	73	
5.	118	124	94	94	25	25	26	28	27	27	33	36	31	30	33	33	33	
6.	1173	1122	1225	1251	226	233	239	250	260	269	299	323	311	307	302	371	387	
7.	720	701	603	617	101	123	130	139	150	160	193	210	203	204	207	236	245	
8.	231	210	166	166	55	60	62	68	69	70	74	80	69	68	64	71	75	
9.	399	414	363	372	128	143	151	157	164	169	190	117	98	99	104	108	113	
10.	285	237	156	146	73	77	77	83	82	83	89	95	88	81	76	83	94	
11.	1429	1362	1306	1350	328	397	442	477	499	505	596	374	328	328	324	355	398	
12.	542	554	485	507	135	139	142	147	153	154	164	124	127	124	128	152	159	
13.	1060	984	904	920	178	193	205	213	225	231	255	193	187	176	183	184	206	
14.	498	469	430	446	90	95	99	104	106	107	113	128	129	132	135	152	161	
15.	457	428	374	345	76	84	94	97	100	101	110	117	113	108	105	124	126	
16.	317	274	230	212	79	88	94	95	104	106	126	95	72	69	70	72	86	
17.	232	155	105	91	37	39	42	48	52	55	62	73	63	60	52	60	70	
18.	252	192	165	146	66	70	72	72	77	79	90	91	80	70	63	79	84	
19.	351	367	341	323	65	75	82	91	104	112	138	112	96	94	115	127	127	
20.	284	266	274	269	45	46	51	52	60	64	71	76	74	75	71	83	89	
21.	407	390	367	376	68	73	75	81	95	98	108	116	112	114	117	134	133	
22.	781	1636	2096	2342	111	126	135	147	154	167	204	224	197	195	283	359	455	
23.	242	214	155	157	77	81	82	86	86	88	92	71	61	59	62	65	65	
24.	486	506	482	469	86	91	92	99	108	124	139	142	132	127	125	155	162	
25.	1067	916	816	843	454	574	559	593	612	640	711	324	242	248	225	250	272	
26.	452	461	416	433	171	176	187	197	202	200	229	149	122	110	125	143	152	
27.	391	425	374	356	99	104	108	110	116	116	127	115	101	97	102	111	117	
28.	222	219	189	163	40	45	47	48	48	50	60	67	62	59	59	63	63	
29.	277	227	186	193	42	45	48	49	51	58	69	76	71	74	72	66	79	
30.	405	391	367	344	124	128	133	138	146	145	145	121	104	100	98	120	119	
31.	1404	1332	1343	1342	200	298	332	373	427	447	521	375	318	345	351	397	406	
32.	795	738	700	703	99	107	118	124	143	145	178	214	211	226	224	261	275	
33.	264	235	219	290	94	103	106	113	122	125	129	91	71	72	72	79	89	
34.	814	1268	1334	1507	154	164	173	182	191	199	237	214	202	199	234	263	314	
35.	346	309	276	278	122	126	132	130	131	134	137	123	82	78	78	86	109	
	103	92	62	68	50	52	55	53	51	53	53	50	.	25	23	19	33	
	243	217	214	210	72	74	77	77	80	81	84	73	82	53	55	67	76	
36.	392	371	309	316	80	90	91	93	103	107	110	122	110	110	111	111	112	
37.	757	667	626	650	181	208	222	226	233	237	246	270	232	222	194	248	261	
38.	331	300	310	272	73	76	80	82	85	93	106	114	103	98	96	109	108	
39.	1456	1487	1420	1461	435	443	455	462	475	479	524	410	351	348	380	424	435	
	959	1012	981	1003	283	288	295	301	307	304	345	237	223	226	250	288	287	
	173	172	147	173	47	47	47	47	50	53	53	58	47	43	44	46	57	
	324	303	292	285	105	108	113	114	118	122	126	115	81	79	86	90	91	
40.	578	545	476	469	123	129	129	134	141	143	162	171	157	140	139	164	167	
41.	1122	941	877	909	129	166	203	235	291	308	381	343	286	291	282	320	331	
42.	1041	972	840	923	337	373	418	447	470	482	583	275	257	255	253	275	302	
43.	2487	3090	3276	3274	239	315	356	389	454	510	660	536	539	552	678	807	857	
44.	241	207	160	130	76	78	80	86	89	91	99	82	66	64	60	59	87	
45.	373	377	414	417	117	122	127	134	161	150	166	118	90	90	101	112	119	

	373	377	414	417	117	122	127	134	161	150	166	118	90	90	101	112	119	
46.	519	487	438	446	84	94	99	102	116	123	150	166	163	154	149	184	187	
47.	1241	1194	1161	1239	314	353	398	431	473	495	571	464	308	301	303	354	377	
48.	1190	1138	1133	1167	213	223	218	227	245	255	271	325	299	289	274	364	391	
49.	939	796	713	710	134	150	163	176	196	206	240	256	251	246	228	271	275	
50.	393	387	402	425	150	147	149	164	167	173	189	128	103	102	108	132	137	
51.	126	99	65	54	22	22	23	24	26	26	30	32	29	29	27	28	31	
52.	243	218	171	147	77	80	85	87	91	92	98	94	69	67	61	56	67	
53.	281	246	237	205	77	77	76	77	77	78	83	84	72	70	68	73	84	
54.	566	516	523	517	78	84	86	87	100	106	125	152	147	161	157	190	197	
55.	497	484	475	484	108	114	120	130	141	153	183	134	122	121	121	139	147	
56.	198	162	143	138	44	44	45	46	49	51	61	69	58	59	55	59	67	

Poř. č. obce	Obec, část obce	Prv. pís. zmínka	Výměra v ha	Počet obyvatel								
				1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961
57.	Křídlovky	1255	788	477	481	522	563	569	584	626	359	378
58.	Kubšice	1353	401	312	355	348	348	356	334	341	259	278
59.	Kuchařovice	1220	758	680	654	705	826	848	848	883	876	907
60.	Kyjovice	1275	652	271	264	280	283	279	287	307	263	260
61.	Lančov	1323	1509	427	427	442	429	432	454	441	333	327
62.	Lechovice	1287	573	485	552	613	610	610	618	575	425	451
63.	Lesná	1794	343	427	422	387	375	373	313	360	345	409
64.	Lesonice	1321	661	265	293	300	339	358	408	368	342	332
65.	Litobratřice	1278	1995	1202	1326	1259	1267	1286	1320	1318	791	692
66.	Loděnice	1185	867	593	704	661	752	831	841	854	586	611
67.	Lubnice	1372	760	301	295	270	282	259	303	303	231	205
68.	Lukov	1235	1429	444	433	493	472	433	479	445	313	310
69.	Mackovice	1228	1180	575	630	652	708	728	690	791	518	523
70.	Mašovice	1046	1115	511	533	536	514	552	581	530	473	476
71.	Medlice	1348	698	308	340	353	346	387	437	370	378	362
72.	Mikulovice	1314	1379	838	865	813	821	841	802	790	690	709
73.	Miličovice	1349	694	332	333	302	320	307	300	319	277	265
74.	Miroslav	.	2660	3017	3097	3267	3487	3672	3504	3873	2389	2747
	1. Kašenec	1785		172	191	165	151	165	164	162	137	207
	2. Miroslav	1222		2845	2906	3102	3336	3507	3340	3711	2252	2540
75.	Miroslavské Knínice	1349	864	615	614	617	632	641	734	706	583	539
76.	Morašice	1253	560	307	339	379	372	430	439	475	437	443
77.	Moravský Krumlov	.	4956	3020	3215	3398	3763	3833	4177	4200	3784	4516
	1. Moravský Krumlov	1240		1761	1830	1868	2126	2106	2333	2304	2023	2794
	2. Polánka	1350		275	282	316	387	373	447	492	446	445
	3. Rakšice	1234		713	828	955	998	1113	1151	1172	1089	1050
	4. Rokytná	1046		271	275	259	252	241	246	232	226	227
78.	Našiměřice	1236	604	441	455	418	470	482	448	457	302	361
79.	Němčičky	1350	495	174	171	199	207	220	206	185	162	149
80.	Nový Šaldorf-Sedlešovice	.	845	1119	1130	1250	1349	1291	1194	1105	873	898
	1. Nový Šaldorf	1634		638	655	660	711	723	665	601	461	480
	2. Sedlešovice	1190		481	475	590	638	568	529	504	412	418
81.	Olbramkostel	1263	1078	662	643	641	686	642	621	620	583	608
82.	Olbramovice	1253	1721	1055	1167	1184	1112	1086	1137	1098	935	919
83.	Olekovice	1220	1833	1013	1065	1081	1103	1177	1276	1277	734	830
84.	Onšov	1323	558	131	145	165	143	130	135	234	95	119
85.	Oslonovice	1498	612	145	147	139	139	157	172	167	132	140
86.	Pavlice	1252	1401	578	670	667	667	743	713	674	620	669
87.	Petrovice	1253	472	397	399	423	446	398	435	461	413	449
88.	Plaveč	1234	1034	405	426	404	395	437	440	439	401	540
89.	Plenkovice	1350	437	370	380	358	382	413	391	441	417	470
90.	Podhradí nad Dyjí	1286	618	441	416	439	423	449	392	361	204	199
91.	Podmolí	1433	1381	253	263	295	264	260	298	335	242	257
92.	Podmyče	1323	566	231	273	273	280	285	284	323	215	218
93.	Práče	1190	741	379	400	432	464	445	475	527	370	389
94.	Pravice	1222	993	609	658	704	742	745	781	879	443	438
95.	Prokopov	1789	245	207	180	168	208	230	285	261	180	169
96.	Prosiměřice	1226	644	753	830	796	779	737	746	759	504	563
97.	Přeskače	1358	492	196	213	192	206	239	216	220	170	181
98.	Rešice	1358	997	435	478	534	555	604	636	626	555	540
99.	Rozkoš	1750	1227	431	447	452	499	458	482	415	307	296
100.	Rudlice	1365	380	214	235	236	229	262	264	268	207	206
101.	Rybnyky	1238	842	482	512	540	546	575	601	589	495	507
102.	Skalice	1252	947	477	481	522	531	551	573	664	539	698
103.	Slatina	1287	804	337	390	369	385	379	403	429	355	378
104.	Slup	.	1572	1299	1483	1592	1646	1725	1700	1693	697	648
	1. Oleksovičky	1190		290	339	346	380	415	402	400	153	151
	2. Slup	1046		1009	1144	1246	1266	1310	1298	1293	544	497
105.	Stálky	1312	1214	523	542	494	476	491	493	463	310	226
106.	Starý Petřín	.	1855	598	633	642	615	567	608	596	416	446
	1. Jazovice	1323		169	204	208	198	174	177	184	137	142
	2. Nový Petřín	1323		134	129	126	118	127	145	141	99	113
	3. Starý Petřín	1323		295	300	308	299	266	286	271	180	191
107.	Stošikovice na Louce	1360	611	327	361	353	336	385	407	392	336	280
108.	Strachotice	.	2048	1801	1991	2028	2030	2061	2061	2120	1161	1076
	1. Micmanice	1230		877	998	1000	1017	1068	1079	1097	550	514
	2. Strachotice	1190		924	993	1028	1013	993	982	1023	611	562
109.	Střelice	1361	1215	522	574	646	610	691	626	576	407	386

Poř. č. obce	Počet obyvatel				Počet domů												
	1970	1980	1991	2001	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
57.	346	283	207	214	86	98	111	114	124	131	154	90	80	76	80	86	92
58.	236	199	167	156	62	69	72	74	77	77	89	71	66	60	54	64	67
59.	890	874	793	906	120	130	142	160	181	188	216	243	245	248	263	288	312
60.	222	188	143	150	51	55	58	60	66	71	81	68	57	54	47	40	62
61.	279	274	257	251	74	80	85	92	91	90	96	89	73	69	67	78	81
62.	458	480	468	412	79	90	106	113	126	128	143	119	91	96	104	126	139
63.	365	322	284	280	84	85	87	88	88	87	87	90	82	83	80	91	93
64.	307	281	222	178	48	50	54	61	69	73	88	100	92	90	89	102	102
65.	622	586	524	505	259	284	287	291	307	315	350	190	162	158	166	182	183
66.	571	499	478	473	108	115	119	125	127	129	144	144	127	124	130	140	142
67.	186	143	113	90	63	63	61	61	61	62	62	55	43	43	40	35	45
68.	252	253	200	218	102	95	100	107	104	104	108	98	79	73	66	79	88
69.	497	443	336	361	117	126	132	136	152	161	176	126	122	126	123	122	135
70.	478	485	432	405	90	94	108	112	121	130	135	132	126	130	129	140	141
71.	313	249	202	185	52	53	57	61	71	73	81	97	92	91	81	95	101
72.	654	629	600	602	148	163	164	173	181	185	194	204	193	189	183	211	223
73.	259	230	210	209	76	78	77	78	76	78	78	74	60	58	59	61	66
74.	2720	2926	3036	3010	516	552	609	639	705	724	871	715	676	691	792	909	945
	186	180	180	191	32	35	34	35	36	36	41	41	45	44	44	59	59
	2534	2746	2856	2819	484	517	575	604	669	688	830	674	631	647	748	850	886
75.	484	440	338	330	111	119	126	135	150	157	169	174	162	152	139	150	156
76.	418	338	276	238	58	66	67	72	84	88	115	124	112	116	104	115	121
77.	4602	5590	6103	6102	478	521	535	619	630	669	832	860	877	909	1018	1175	1226
	2978	4116	4684	4723	260	275	275	330	293	314	409	385	695	473	590	675	725
	409	413	430	416	40	46	52	61	69	77	102	111	119	118	112	138	139
	996	900	816	785	131	151	158	176	215	224	257	297	.	253	260	287	290
	219	161	173	178	47	49	50	52	53	54	64	67	63	65	56	75	72
78.	296	279	225	211	80	83	85	94	104	106	118	96	93	83	74	72	77
79.	140	117	104	98	33	36	38	40	42	43	44	48	46	43	39	44	47
80.	913	886	765	875	182	192	202	216	231	230	233	210	190	192	216	234	254
	506	549	466	545	105	111	112	115	125	128	126	111	190	109	134	141	152
	407	337	299	330	77	81	90	101	106	102	107	99	.	83	82	93	102
81.	568	500	499	517	131	134	135	135	139	140	143	163	149	153	149	177	178
82.	908	947	1000	1048	210	231	236	242	247	253	288	256	228	238	249	289	315
83.	798	664	634	696	179	200	220	225	235	243	286	203	195	194	179	200	215
84.	123	98	83	71	24	25	26	27	27	29	29	31	23	28	24	24	29
85.	128	117	111	107	26	26	27	28	29	30	35	36	33	30	29	29	33
86.	584	495	452	478	100	104	105	111	125	129	154	171	170	162	151	155	184
87.	430	427	400	367	81	84	86	92	99	103	118	124	118	119	121	143	145
88.	519	505	452	447	65	73	75	75	90	97	119	131	119	119	109	140	153
89.	441	414	338	327	66	70	70	77	83	88	102	132	135	130	122	145	148
90.	124	81	65	51	78	81	85	87	94	94	99	91	50	39	33	69	75
91.	211	180	187	162	44	49	55	58	62	63	73	79	61	58	56	75	78
92.	165	169	134	98	51	55	57	58	59	62	71	67	50	40	39	48	48
93.	332	401	763	803	68	75	81	89	98	109	124	95	83	82	96	167	170
94.	392	335	281	316	92	111	125	146	155	161	198	130	103	106	102	108	108
95.	136	126	106	95	36	36	36	39	43	43	50	52	46	39	40	43	42
96.	519	545	597	737	161	166	170	177	180	180	201	147	128	118	140	163	180
97.	157	125	112	101	34	34	36	35	37	40	43	47	43	43	36	35	47
98.	526	455	393	351	90	100	106	110	113	117	129	150	141	133	126	145	148
99.	305	267	200	184	66	70	72	75	81	81	91	101	92	95	83	97	101
100.	166	155	138	113	40	42	43	45	48	51	56	62	56	51	48	51	62
101.	482	472	391	375	80	109	110	116	123	125	136	148	149	144	137	154	158
102.	664	581	545	549	91	95	98	107	116	123	147	168	155	160	151	179	182
103.	360	312	263	259	49	58	59	63	65	70	88	93	91	93	89	109	113
104.	564	534	437	408	231	304	316	350	364	371	416	211	154	143	151	157	168
	136	89	77	77	57	68	70	79	84	83	93	44	36	35	31	35	37
	428	445	360	331	174	236	246	271	280	288	323	167	118	108	120	122	131
105.	199	190	144	146	95	99	101	103	105	103	104	76	50	51	48	53	60
106.	354	334	298	266	118	127	127	128	128	128	134	126	92	85	76	112	112
	117	113	78	73	34	41	40	41	41	40	40	42	29	30	29	34	33
	81	45	38	32	26	27	28	28	27	27	31	31	.	20	15	27	27
	156	176	182	161	58	59	59	59	60	61	63	53	63	35	32	51	52
107.	263	225	207	203	54	59	62	66	74	75	96	81	67	68	65	75	82
108.	935	924	943	957	304	343	393	403	435	452	525	297	231	220	233	272	286
	455	471	525	516	161	185	197	207	228	236	275	145	.	104	118	140	143
	480	453	418	441	143	158	196	196	207	216	250	152	231	116	115	132	143
109.	349	286	210	163	94	103	112	115	118	120	123	127	112	99	99	114	117

Poř. č. obce	Obec, část obce	Prv. pís. zmínka	Výměra v ha	Počet obyvatel								
				1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961
110.	Suchohrdly	1190	1368	436	473	627	738	757	813	871	856	989
111.	Suchohrdly u Miroslavi	1361	782	473	459	466	552	605	649	710	534	570
112.	Šafov	1323	950	1436	1089	1060	942	798	748	772	354	286
113.	Šanov	1046	2045	919	1215	1279	1312	1459	1576	1672	1104	1268
114.	Šatov	1201	1344	1564	1700	1963	2494	2323	2079	2065	1302	1317
115.	Štítary	1346	2497	1055	1116	1129	1076	1040	1068	1153	891	897
116.	Šumice	1365	862	437	491	553	530	531	520	537	344	340
117.	Šumná	1798	1196	196	229	185	211	236	418	629	531	522
118.	Tasovice	1234	1591	1145	1215	1203	1281	1407	1498	1493	1252	1294
119.	Tavíkovice	.	1006	541	529	608	614	773	837	803	713	613
	1. Dobronice	1283	.	228	220	245	223	274	279	223	190	172
	2. Tavíkovice	1349	.	313	309	363	391	499	558	580	523	441
120.	Těšetice	1260	727	409	447	516	498	505	557	594	427	492
121.	Tmové Pole	1785	443	260	283	233	215	216	223	219	152	182
122.	Troskotovice	1046	1813	1076	1151	1131	1181	1253	1227	1359	780	715
123.	Trstěnice	1247	1439	645	690	704	739	803	872	820	753	758
124.	Tulešice	1365	729	329	355	390	347	363	346	385	336	430
125.	Tvoňhráz	1349	1094	614	650	693	712	713	717	681	564	579
126.	Uherčice	.	1256	690	679	648	649	645	761	743	561	618
	1. Mešovice	1348	.	215	200	196	183	183	199	211	141	144
	2. Uherčice	1312	.	475	479	452	466	462	562	532	420	474
127.	Újezd	1320	573	523	516	466	452	492	501	416	332	255
128.	Únanov	1287	1215	745	752	865	935	991	889	1067	1065	1104
129.	Valtrovice	1307	773	520	514	569	560	511	557	607	296	301
130.	Vedrovice	1369	758	590	651	738	803	818	833	920	824	959
131.	Velký Karlov	1965	1349	315
132.	Vémyslice	1234	1235	657	773	838	780	838	934	982	903	928
133.	Vevčice	1190	592	200	220	242	230	237	236	239	164	166
134.	Višňové	1234	1534	717	834	871	884	993	1083	1097	1003	1069
135.	Vítonice	1351	576	331	396	390	408	418	408	422	328	317
136.	Vracovice	1323	603	230	245	358	376	331	276	264	174	171
137.	Vranov nad Dyjí	1100	1344	1066	1071	1052	1061	1048	1146	1676	938	1063
138.	Vranovská Ves	1360	430	563	572	543	641	752	607	542	361	396
139.	Vratěnin	1251	1473	551	522	536	528	487	528	529	426	342
140.	Vrbovec	.	1957	1321	1434	1385	1462	1411	1438	1485	796	945
	1. Hnízdo	1190	.	232	304	296	326	336	371	347	81	224
	2. Vrbovec	1243	.	1089	1130	1089	1136	1075	1067	1138	715	721
141.	Výrovice	1299	493	326	375	417	388	376	387	366	280	281
142.	Vysočany	1498	726	226	198	217	246	222	238	293	211	192
143.	Zálesí	1786	718	236	227	172	277	267	273	295	296	344
144.	Zblovce	1349	449	166	169	187	162	154	175	183	116	120
145.	Znojmo	.	6593	15606	18740	21153	23316	25840	25993	30794	25146	27456
	1. Derflice	1284	.	215	221	230	262	268	282	282	171	149
	2. Kasárna	1790	.	171	121	129	168	149	116	186	170	187
	3. Konice	1302	.	540	507	498	489	474	481	489	373	337
	4. Mramotice	1190	.	259	258	259	307	337	310	360	379	419
	5. Načeratice	1222	.	417	435	458	475	513	490	534	435	353
	6. Oblekovice	1294	.	1221	1259	1394	1422	1349	1238	1165	935	1036
	7. Popice	1190	.	376	409	409	397	359	349	346	243	228
	8. Přímětice	1220	.	596	594	663	694	714	640	685	744	818
	9. Znojmo	1226	.	11811	14936	17113	19102	21677	22087	26747	21696	23929
146.	Želetice	1351	606	461	577	624	658	768	640	572	472	469
147.	Žerotice	1253	575	458	495	544	560	552	499	478	475	420
148.	Žerůtky	1353	219	241	234	282	299	284	269	290	293	339

Poř. č. obce	Počet obyvatel				Počet domů												
	1970	1980	1991	2001	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001
110.	956	900	928	984	79	92	104	124	140	149	179	201	203	223	237	272	291
111.	509	467	384	416	88	95	99	105	111	116	156	149	132	130	131	151	165
112.	254	215	172	183	241	236	257	244	239	219	214	124	71	67	65	81	86
113.	1275	1240	1120	1201	146	189	214	226	269	289	342	241	256	263	278	305	345
114.	1168	1168	1138	1174	302	320	313	357	377	380	398	319	281	278	281	338	345
115.	817	712	605	677	179	185	189	192	206	209	236	214	184	174	177	197	216
116.	307	285	261	218	65	71	76	78	79	79	87	89	81	80	80	85	86
117.	560	627	632	606	30	39	41	50	56	70	114	137	129	141	148	170	184
118.	1173	1083	1157	1226	235	248	256	270	302	312	358	297	274	284	296	343	374
119.	523	467	512	617	100	104	113	118	127	142	164	177	163	162	141	175	193
	148	112	84	87	48	49	50	53	50	52	54	56	49	43	35	42	46
	375	355	428	530	52	55	63	65	77	90	110	121	114	119	106	133	147
120.	520	502	434	479	78	79	89	91	108	116	139	118	107	119	125	145	156
121.	193	183	151	130	48	47	52	52	50	48	56	46	39	45	45	42	43
122.	665	587	579	573	217	228	235	245	259	263	313	175	151	147	152	178	189
123.	682	628	572	567	105	116	124	127	140	143	178	218	207	202	190	212	237
124.	416	360	306	207	47	47	53	59	62	64	79	85	78	80	81	78	96
125.	539	488	397	371	99	110	134	139	148	153	162	175	163	162	156	168	178
126.	505	432	452	428	95	97	94	97	94	102	117	124	113	121	98	100	123
	91	72	61	62	38	38	37	37	37	37	37	33	30	23	20	19	25
	414	360	391	366	57	59	57	60	57	65	80	91	83	98	78	81	98
127.	197	126	71	79	78	79	82	78	78	82	86	99	80	72	57	72	79
128.	1073	1127	1114	1108	119	144	153	168	183	202	240	272	282	271	288	342	351
129.	307	348	323	379	90	101	108	111	118	121	144	82	63	71	69	85	92
130.	882	849	802	819	99	117	128	142	151	165	212	232	235	235	254	294	305
131.	431	492	474	431	73	89	121	125	126
132.	839	772	742	700	128	144	154	165	184	185	240	254	241	245	234	275	286
133.	141	135	104	79	37	40	42	44	47	48	52	58	50	42	36	43	42
134.	1023	1031	1080	1107	126	133	139	157	176	192	222	254	258	272	271	321	342
135.	270	235	205	209	59	64	67	67	77	77	86	82	74	74	68	70	86
136.	170	189	199	200	58	64	55	59	58	60	52	47	38	41	53	55	60
137.	990	976	931	919	193	205	206	228	241	240	285	264	220	227	221	280	294
138.	320	289	253	252	95	95	94	102	119	118	125	122	101	95	82	83	108
139.	330	320	307	293	100	100	101	101	102	101	107	96	74	76	72	73	92
140.	960	993	989	1070	243	257	267	275	283	292	327	211	207	208	238	279	295
	226	210	189	159	48	51	52	55	58	62	69	34	.	47	49	51	51
	734	783	800	911	195	206	215	220	225	230	258	177	207	161	189	228	244
141.	228	188	160	166	68	71	79	77	81	83	90	85	74	64	56	76	81
142.	187	159	140	118	40	40	40	39	40	43	53	58	45	44	38	46	56
143.	287	256	221	194	28	29	33	35	37	38	55	61	65	63	64	63	76
144.	108	90	71	54	35	36	37	36	35	36	40	42	35	35	27	33	43
145.	29645	34550	36134	35758	1757	1843	1974	2111	2287	2434	3266	3465	3351	3456	3676	4256	4494
	137	149	137	136	44	44	45	50	56	59	65	49	33	33	35	38	41
	191	176	159	166	27	27	27	29	31	32	41	44	.	49	53	56	56
	314	339	358	354	103	105	107	111	115	116	119	102	151	85	92	104	111
	453	434	442	426	52	55	58	61	64	66	88	109	151	111	116	130	131
	342	305	291	276	82	89	90	102	117	120	143	102	82	85	86	92	97
	949	904	1134	1103	204	209	212	218	225	230	243	227	214	214	239	326	335
	234	211	164	158	74	74	74	80	84	87	90	66	.	59	53	59	63
	892	969	3331	4018	112	115	112	116	126	133	156	199	217	235	273	384	555
	26133	31063	30118	29121	1059	1125	1249	1344	1469	1591	2321	2567	2503	2585	2729	3067	3105
146.	420	389	288	278	83	103	114	127	131	138	146	153	125	118	114	128	127
147.	366	321	268	290	84	95	112	114	115	116	128	137	117	113	106	131	136
148.	358	257	232	255	52	56	58	60	64	68	76	79	80	80	82	88	93